

LUDWIG ANZENGRUBER

**STERNSTEININ
KARTANO**

Ludwig Anzengruber
Sternsteinin kartano

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=24176124

Sternsteinin kartano:

ISBN <http://www.gutenberg.org/ebooks/51524>

Содержание

I	4
II	14
III	26
IV	42
V	51
VI	68
VII	84
Конец ознакомительного фрагмента.	96

Ludwig Anzengruber

Sternsteinin kartano

I

Oli sataa kohissut rankasti. Pärskyen ja vaahdoten virtasi tuo muutoin niin tyyni joki kahden kukkulan välitse; toisen huipulla oli suuri, uljas kartano, toisen juurella pitkin jokirantaa matala rivi pieniä hökkeleitä.

Viimeinen noista hökkeleistä oli vallan rappeutunut, ovenpielet roikkuivat melkein irti halkeilleesta tiiliseinästä, akkunanpielet olivat vinot, siellä täällä pilkisti paljas kivi esiin epätasaisesta, kuluneesta rappauksesta, ja vaikka pahimmat reijät ja halkeamat olivatkin savella silatut ja heinillä ja oljilla tukitut, ei sekään tehnyt sitä paremman näköiseksi. Taampana oli kapea kaistale muokattua maata, jossa viljeltiin monenmoisia vihanneksia; sitäpaitsi kasvoi siellä kaalinkupuja ja perunoita. Tämän alueen aitaus oli enemmän näennäinen kuin todellinen; köynnöskasvien peittämät paalut olivat etäällä toisistaan ja niiden haarukkapäiden poikki oli asetettu kuivettuneita, hienoja puunoksia.

Silloin kun joki, johon johdettiin ja heitettiin kaikenlainen törky, väsyneesti solui uomassaan, tuotti se köyhille asujamille paljon harmia; silloin saivat tuhmapäisimmätkin siellä alhaalla

epäselvän käsityksen siitä, missä ahdingossa, missä liassa he elivät. Mutta nyt virtasivat siinä raikkaat vedet ja ilman viileään kosteuteen sekaantui tuore maanhaju ja väkevä kasvien tuoksu, eikä edes Sternsteinin kartanossa tuolla korkealla voinut tuntua sen raikkaammalta ja terveellisemmältä.

Viimeisen hökkelin edustalla olevalla penkillä istui noin neljäntoista vuotias tyttö; paitsi huivia, valkaisemattomasta palttinasta tehtyä paitaa ja haalistunutta, sinistä, valkopilkkuista röijyä, ei hänellä ollut mitään ruumiinsa verhona. Tyttönen oli koukistanut jalkansa niin että ne heiluivat ilmassa; vain toisinaan hän ojensi vasenta eteenpäin, painoi kantapäätänsä kosteaan maahan ja katseli sen tekemää koloa kunnes se täyttyi vedellä; ja silloin oli kenkä valmis. Niin, kunpa olisi kengät jalassa, niin voisi kulkea rikkaidenkin ihmisten parissa, voisipa kenties käydä tuolla ylhäällä Sternsteinin kartanossakin.

Hän kohotti jälleen päätään. Hänen kasvoistaan ei ollut näkyvissä muuta kuin pyöreä leuka, täyteläisten poskien alaosa ja pienen nenän pää huivin reunojen lomasta, jonka hän silmien suojaksi oli vetänyt syvään otsalle; ja se olikin tarpeellista, sillä kukkulan taakse, jonne hän istui selin, laski aurinko parhaillaan, ja siksi leimusivat kartanon akkunat, joihin hän niin kiinteästi katsoi, säihkyvää valoa. Laajojen taloushuonerivien keskellä sijaitsevan asuinrakennuksen märkä liuskakivikatto vallan sulii taustalla olevien pilvien tummaan harmauteen. Pilvien reunoissa vain oli hyvin kapea, tummanpunainen juova, niin että Sternsteinin kartano näytti melkein ulottuvan taivaaseen saakka.

Eikä lapsi sitä olisi ihmetellytkään. Niin kauvas kuin taivas ulottuu – oi, kuinka kauvas sitä riitti – kuuluu kaikki maa Sternsteinin hoviin ja vielä hyvän matkaa tasaista maata lisäksi. Minkä niityt voivat karjaa elättää, pellot viljaa kasvaa, se oli Sternsteinin omistajan talleissa ja ladoissa. Niinhän ne ihmiset kertoivatkin, että kaikki hänelle ikäänkuin putosi taivaasta aina siitä saakka kun hän otti ylös sen hehkuvan kiven, tähtihännän, joka juuri uuden kartanon rakennusaikana putosi maahan, ja muurautti sen perustukseen.

Äkkiä tuprahti keskeltä harmautta vaalea, hiekankarvainen pilvenhattara esiin; se oli savua, joka kohosi liuskakivikatolla olevasta uuninpiipusta. Tyttö tuijotti siihen ja huokasi hiljaa. Sivulta katsoen näytti hänen päänsä, se kun oli kääritty huiviin, jonka kulmat terävästi ja kaartuen peittivät kasvot, ikäänkuin lyhytnokkaisen linnun päältä; ja sitten kun hän vielä uudestaan silmätyään pilvien kultajuovia nyt katsoi suoraan eteensä, näytti kuin olisi lintu ensin kurkistellut niinkuin nuoren kylvön seasta siniseen avaruuteen ja sitte yhtäkkiä huomattuaan jotain aivan lähellä nyt olisi miettinyt käydäkö sen kimppuun vai ei.

Juuri sellaiselta näytti tyttö ainakin erään puolikasvuisen pojan mielestä, joka jo pitemmän aikaa oli vakoillut naapurimajan puutarhan miehenkorkeisten pensaiden suojassa. Kun tuo hullunkurinen lintu painoi nokkansa alas, valtasi kuvittelun lystikkäisyys pojan niin kokonaan ettei hän enää saanut estetyksi suukapulalla äänestä iloisuuden purkausta, vaan purskahti kaikuvaan, rähjäjävään nauruun, jota kuitenkin

pian seurasi suonenedontapainen, vinkuva yskä.

Tyttönen lysähti ensin säikähdyksestä kokoon, mutta sitten hän taputti käsiään ja huusi nauraen: "kas niin, se on oikein, Muckerl, sitä se tekee, mitäs niin säikähtät ihmisiä."

Mitä puhuteltu lieneekään mielinyt vastata, anteeksipyynnön tai jonkun karkean sanan, tällä hetkellä oli hänen luovuttava molemmista. Hän nojautui seinään ja nieli ilmaa, ja hänen yskiessään kaikui kirkas, iloinen nauru ylhäältä.

Silloin ruumiikas, hyvinvoipa nainen asetti vihaisin liikkein padan ja pannun, jotka hän juuri oli ottanut käteensä, takaisin liedelle ja astui ovelle.

"Mitä tuhmuuksia siellä taas on tekeillä?" hän sanoi. "Muckerl, sinun pitäisi jo olla tarpeeksi vanhan ja viisastuneen."

"Eihän tässä ole mitään muuta kuin hiukkasen hakkailua", sanoi poika.

Äidillinen viittaus hänen ikäänsä näytti epäilemättä hyvin osatulta. Hänen seistessään siinä avopäin ja avojaloin, paitahihasillaan, hämillään nykien yhtä ainoata housunkannatintaan, näytti hän kovin typerältä ja kerrassaan kehityksessä takapajulle jääneeltä; hän oli tuskin niin suuri kuin tyttönen viereisen majan edustalla, ja kai hän lieneekin kerran toisensa perään unohtanut olevansa kokonaista kolme vuotta vanhempi, ja niinpä ne ihmisetkin, joille tämä kerrottiin, tavallisesti kuuntelivat jutun toiskertaan ja vielä lisäksi puistelivat päätään.

Niistä, jotka jo useita kertoja olivat käyttäneet tilaisuutta

antaakseen hyvinansaittuja muistutuksia, ei suinkaan tuntunut hämmästyttävältä, että Muckerl viiletti puutarhaan niin pian kuin äiti käänsi hänelle selkensä.

Hän lähestyi tyttöä.

"Hyvää iltaa, Helena!"

"Hyvää iltaa, Muckerl. Istu tähän." Hän teki pojalle tilaa penkillä.

"Mitäs äsken niin nauroit, niin typerästi?"

"Sinun linnunhilkkaasi. Ota se pois." Hän päästi irti solmun.

Tyttö tarttui huiviin, joka valahti niskaan, ja pani sen syliinsä.

"Mitä se sitte sinuun koskee, tyhmyri?"

"Koskeepa tietenkin, sillä mielelläni katselisin kasvojasi."

"No töllistele nyt sitten." Tyttö käänsi päänsä toisen olan yli häneen päin ja katsoi häntä hyvin läheltä silmiin nauramatta.
"Tökkopa lienetkään vielä ennen tällaisia nähnyt?"

Poika pudisti päätään.

Ne olivat täyteläiset lapsenkasvot, terve puna tuskin huomattavasti ruskettuneella iholla, ympärillä paksut palmikot mustaa, sinervälle välkkyvää tukkaa. Otsa oli avoin, kaareutui ylhäältä hieman eteenpäin, suora nenä oli hienosti kaareva ja sieraimet sirotekoiset, hehkuvanpunaiset huulet täyteläiset, ylempi näytti hiukan ylöskääntyneeltä, alempi vähän sisäänpainuneelta; tuuheiden kulmakarvojen ja paksuripsisten luomien alta loisti harmaa silmäpari merkillisen suurin, tummin terin.

Oltuaan jonkun aikaa nuorukaisen ihailevien katseiden

alaisena, virkkoi tyttö pilkallisesti: "Vaikka minä miellytänkin sinua, Muckerl, niin sen minä sanon sulle, ett'et sinä minua lainkaan."

"Sen uskon", nauroi poika. Olihan hänellä joka aamu kammattessaan oma kuvansa peilissä edessään, ja hän tiesi hyvin miltä näyttivät ruskeat, takkuiset hiussuortuvat leveällä otsalla, tylppö nenä, ohuet huulet ja tuhkanharmaat, sisäänpainuneet posket; hänessä ei ollut mitään muuta huomattavaa kuin suuret, mustat silmät, eivätkä nekään olleet kauniit, sillä ne ulottuivat liian kauas kuopistaan.

"Sen uskon, Helena", toisti hän. Hän otti asian parhaimmalta puolelta. "Ihmisen ulkonäölle ei kukaan voi mitään eikä hän itsekään."

"Aivan kepso olet, Muckerl", ärsytteli tyttö.

"Ja sinä kerrassaan näpsä", sanoi poika.

"Lopeta nyt", virkkoi tyttö vakavana, "mutta ajatteleppa kuinka paljon minun on kasvaminen ennenkuin olen yhtä suuri kuin muut. Luuletko minun pysyvän sievänä?"

"Sievimpänä näillä mailla."

"Jotain sekin on." Pikku tyttö nyrpisti nokkaansa.

"Sanonko minä täällä Zwischenbühelissä?" jatkoi Muckerl innokkaasti.

"Koko tässä maan kolkassa, minä tarkotan."

"Mene, tyhmyri, ja huiputa muita! Ikäänkuin sinä tuntisit kaikki täyskasvuiset nais-ihmiset ja meidät pikku tyttölapset koko tässä maankolkassa!"

"Ei se ole tarpeen ensinkään. Eikö ole käynyt niinkuin kaksi vuotta sitten sanoin Reitlerin Evasta? että hän pitää itse pitkän vartalonsa ja lyhyet jalkansa? No, eikö tuo nyt vielä tänä päivänä, täysikasvuisena, astele kuin pöyhistelevä hanhi?"

"Oletpa oikeassa, aivan olet oikeassa, Muckerl", nauroi Helena; sitten hän äkkiä tarttui pojan molempiin käsiin. "Sano, osaatko yhtä hyvin ennustaa kuin mustalainen?"

"Älä ole lapsekas, minä ymmärrän kyllä mikä ihmisiä miellyttää ja osaan antaa arvon, jos tänään näkemäni edelleen kehittyy, sen minä olen huomannut puuveistoksia tehdessäni. Sinä tiedät minun – tuskin olin vielä koulusta päässyt – alkaneen lusikoista ja kauhoista, sittemmin olen kyllä myös jollekin oikulliselle talonpojalle veistellyt tuolinselkää tai ovenpieltä, mutta siitä en ole enää pitkään aikaan välittänyt, ja perin niukasti se tuottaa kolikoitakin, sillä en elätä äitiäni ja omatkin elinpäiväni kulutan hukkaan. Oppia tahdon enemmän, tiedä se. Niitä tahdon jäljitellä, jotka tekevät maallisia korukaluja ja pyhäinkuvia. Herra pastori onkin jo äidilleni luvannut ottavansa meidän kirkkoomme ensimmäisen pyhäinkuvan mikä minun kädestäni lähtee. Jo hyvän aikaa olen katsellut kaikkia tarvittavia aineksia, olisiko sen arvoista puuta, että kannattaisi veistellä, ja sen voin sitte kans niin elävästi kuvitella pyhänkuvamöhkäleeksi, että luulen ettei sitä tarvitse muuta kuin veitsellä vuolaista kerrassa valmiiksi; mutta liian kiireellinen minä sen kanssa olen, ja monestipa lohkenee sieltä täältä lastu liikaa ja koko laitos näyttää minusta kierolta ja väärältä. Kunhan käteni vain

varmistuu, silloin, olen mestari ja veistelen vain sirosti ja sievästi, ja eipä silloin ole puuta hukkaan nuoltu."

Tyttönen oli pannut kätensä päälletysten pojan olalle ja nojautui siten häneen. "Kuules", hän sanoi, "minut kai kelpaisi veistää?"

"Niinkuin siinä istut, päästä jalkoihin asti, mutta vielä mielummin sitte kun olet kasvanut suureksi. Usko vain, Helena, että sinusta tulee kuvankaunis; sinun ympärilläsi pojat pyörivät."

"Muckerl! Sinä sakramenskattu vekara! missä piileksit?" huudettiin läheltä. "Tule heti paikalla. Iltanen on pöydällä."

"Äiti", kuiskasi nuorukainen ja sujahti alas penkiltä. "Hyvää yötä,

Helena! Voihan sattua – "

"Mitä sitten?"

"Että minäkin sitte pyörin mukana."

Hän livisti tiehensä.

Hänen istuessaan pöydän ääressä puhtaassa ja sievässä tuvassa torui äiti: "Kuinka usein pitääkään minun vielä sanoa sinulle: elä vetelehti suotta päiten tuolla ylhäällä. Ethän sinä enään ole mikään lapsi, ja sinun ikäisesi poika osaa kieltäytyä jostakin; ja eihän se ensinkään sovi että noin kuljeksit keskenkasvuisen tyttösen kanssa. Suopea olen kernaasti kaikille naapureille, mutta en tuttavallinen jokaisen kanssa ja zinshoferilaisten kaikkein viimeksi ja vähimmän. Tyttö tulee aivan äitiinsä, ja hänet minä tunnen tyttö-ajoltani asti, hän on *sitä* laatua, joka ei tee kenellekään hyvää ellei itse siitä hyödy ja jota ei mikään paha

kohtaa niin ettei toisille samalla käy vielä huonommin."

Muckerl oli kuunnellut hyvin tarkkaavaisena; nyt sulki hän avoimen suunsa pistettyään sinne liemilusikallisen. Hän söi vaieten edelleen. Nähtävästi olivat nuo sanat hänestä niin käsittämättömiä, ettei hän tiennyt niiden johdosta tehdä yhtään kysymystä.

Rappeutuneen hökkelin ovelle ilmestyi laiha, kuihtunut vanha vaimo. Vanhuksella ja lapsella ei ollut mitään muuta yhteistä kuin säkenöivät, suuret, harmaat silmät.

"Tule syömään."

"Syömäänkö?" kysyi tyttönen vitkastellen. "Taasenko rasvavoileipää?"

"Ole iloinen että meillä on rasvaa sen päälle, se ei kumminkaan maita niin kovalta kuin kuiviltaan."

Haukotellen astui lapsi tupaan, mutta sulki äkkiä suunsa ja nyrpisti nenäänsä tuntiessaan ummehtuneen kosteuden tuossa ahtaassa huoneessa; se teki sen vielä tympäisemmäksi, vaikka tarpeeksi keho se jo muutoinkin oli.

"Oljenpunojatarta kai kovasti harmittaa", sanoi vanhus, "että hänen

Muckerlinsa hiiviskelee sinun perässäsi?"

"Saattaapa harmittaa", vastasi tyttönen heittäen päätään taapäin ja kohauttaen olkaansa ikäänkuin tahtoen osottaa oljenpunojattaren suuren harmin olevan hänelle vallan yhdentekevän.

"Mutta sinähän annat hiukkasen liian varhain kiitellä itseäsi

kauniiksi", jatkoi vanhus hyväntahtoisesti pilkaten.

"En ole häntä kutsunut enkä antanut mitään aihetta puhutteluun", virkkoi tyttö nenäkkäästi, otti vastahakoisin ilmein valuvalla rasvalla silatun leivän käteensä ja lähti ulos majasta. Suurta, kovaa kannikkaa järsien seisoi hän sitten katsellen Sternsteinin kartanoa, joka kohosi ylhäällä kuin linna.

Kaikki tarinat, joista hän oli kuullut tai lukenut, sekaantuivat hänen lapsenpäässään. —

Oli kerran hyvin nuori, aivan köyhä tyttö; kaunis kuin kuva hän tosin oli, mutta sitä ei kukaan huomannut, sillä hänellä oli vain huonot vaatteet ja niillä hän makasi yönsä lieden tuhassa. Häntä oli neuvottu hehkuvalla vantaalla kulkemaan järven yli, kiipeämään lasiselle vuorelle. Vuoren huipulla oli linna, ja sen asukkaalta, pahalta, vanhalta akalta, joka ei tahtonut luovuttaa avainnippua, oli hänen litistettävä pää poikki rautaisen arkun kannen ja reunan välissä; silloin oli linna kuin lumoten vallotettu, oli kaikkine irtaimistoineen ja kaikkine maineen ja tiluksineen tuon köyhän tytön oma, joka nyt elämänsä loppuun asti eli hauskasti ja iloisesti.

Todellakin, Zinshoferin pikku Helena oli hyvin viisas, päättäväinen lapsi. Hän arvasi vallan oikein, että tiellä, joka vei sellaiseen lumottuun linnaan, oli paljon ponnistusta, vaivaa ja tuskaa; hän ei ensinkään luottanut hyväntahtoisten keijukaisten apuun, "kauniita prinssejä" hän ei näyttänyt lainkaan kaipaavan ja "vanhat akat" saivat varoa itseään.

II

Helenassa toteutui oljenpunojattaren Muckerlin ennustus. Niin, voittipa hän, kuten Muckerlin itselleen täytyi tunnustaa, kaikki hänen toiveensakin. Aikaa oli siihen kyllä kulunut, mutta kukapa kyseli mihin se oli mennyt. Ei ainakaan Muckerl, sillä hänestä se oli vierinyt kyllin nopeaan. Mitä se oli tuonut muassaan, oli hyvää, mitä se vielä oli tuova, oli yhä parempaa, ja sitä hän ilomielin ja kärsivällisesti odotti.

Hän osasi nyt veistää puuta, hän elätti äitiänsä ja piti huolen koko taloudesta. Ensimmäinen työ, johon hän ryhtyi tuntiessaan kätensä varmaksi, ei ollut mikään helppotöinen kapine ja osotti hyvää tahtoa ja itseluottamusta; kokonaisen "seimihistorian" hän valmisti, pyhän perheen Betlehemin tallissa; härkiä ja aasejakaan ei puuttunut, paimenet vain hän jätti pois; niiden sijalle kuvitteli hän itse Zwischenbühelin hurskaan seurakunnan, sillä sehän oli siellä rukoilemassa, ja sen vuoksi hän ei veistellyt puista hartautta siihen lisäksi. Pappi asetti lupauksensa mukaan kuvateoksen kirkkoon, mutta koska hän ei kuitenkaan pitänyt sitä minään taideteoksena, josta jollekin kiertelevälle matkailijalle taikkapa vain virkaveljelle saattaisi ylpeillä, päätti hän tehdä sen paremmin seurakuntalaistensa maun mukaiseksi ja antoi erään kuljeksivan taiteilijan, joka sanoi itseään kappalemaalariksi, koska hän käsitteli akkunautoja, ovenpieliä ja portteja, peittää kuvat räikeillä öljyväreillä.

Seurakunta piti sitä ylenmäärin kauniina ja yksistään tuoreen maalin haju sai muutamat hartaaseen mielentilaan. Huomattuaan tekeleensä värillä peitetyksi joutui Muckerl hyvin sekavien tunteiden valtaan. Väri, niin, väri tekee varsin hyvän vaikutuksen, kaikki näyttää elävältä, ja pappi oli kai oikeassa antaessaan sen tehdä tuollaiseksi, mutta iho, puku ja tukka olivat vallan tuhritut ja maalia loisti sellaisissakin paikoissa, joihin se ei kuulunut. Muckerl näki hämmästykseseen että monet leikkaamansa laskokset tekivät rumia mutkia ja että toiset osat ulkonivat ruumiista siinä missä niiden piti olla ruumiin mukaan; mitä hän vartaloon oli tehnyt, se oli kyllä selvästi näkyvissä, kun sitä vastoin pyhimysten kasvopiirteet, jotka hänen vakuutuksensa mukaan olivat paraiten onnistuneet, hävisivät kokonaan paksulta tahritun maalin peittoon. Olipa oikeita nukenpäitä niiden olkapäillä. Äkkiä johtui hänen mieleensä pieni, puinen, kirjava turkkilainen, joka oli asetettu rihkamapuodin oven päälle tupakkatavaran myynnin merkiksi.

"Tuo ijankaikkinen hirtehin", ärähti hän jokseenkin äänekkäästi, "on turmellut minulta kaiken." Säikähtäen lyhyistyi hän kokoon ja risti itsensä.

Mutta tuo kunnianarvoisa herra ei tosiaan ollut tehnyt oikein antaessaan kapineen tuollaisen käsiin! Eikö hän olisi voinut löytää siihen toista? Eikö ollut vallan väärin ettei hän ollut vähintäkään maininnut, että siinä piti oleman väriä ja että hän sitä siihen halusi? Ei Muckerl väriä kammonut, sehän oli veitsen apuna, mutta ei se saanut peittää sitä minkä veitsi oli hyvin

tehnyt. Mutta kenen se oli tehtävä? Kuka voi siihen paremmin sopia kuin se, jonka kädestä itse veistos on lähtenyt? Sen oppiminen ei ole mikään taikatempu, ja Muckerl tahtoo sen saada opituksi.

Hän oppi sen. Pian ihmetteli koko kylä niitä kirjavia puukuvia, jotka hän asetti näytteille akkunoiden väliin; ei yksikään almanakan pyhimys saattanut häntä pulaan, sillä saatuaan valmiiksi taivaallisen perheen tiesi hän selviytyvänsä apostolien, pyhimyksien, marttyyrien ja pyhien neitseiden kuvista.

Ei kestänyt kauvan ennenkuin ympäristössäkin puhuttiin, millainen taituri tuolla ylhäällä Zwischenbühelissä asusti, ja sanottiin että jos joku tarvitsisi jumalan, jumalanäidin tai pyhimyksen kuvaa, niin oli vain mentävä hänen luokseen. Mutta ainoastaan harvat tulivat tekemään oikeata kauppaa, ja enimmänsä tuskastuttivat Muckerlia niin sanotut jumalan-kaupustelijat, jotka sellaisen pyhän tavaran kanssa kolusivat joka maanääreen; he tahtoivat saada hänestä halvan tulolähteen ja käyttäytyivät häntä kohtaan kuten suurkaupungin taidekauppiat lahjakasta maalaustaidon alottelijaa kohtaan.

Raskas suru valtasi usein Muckerlin. Harvinaista, perin harvinaista oli, että joku talonpoika, vanha äiti, nuori tyttö kävi kyselyllä, vielä harvinaisempaa, että hän tuntikausia kestäneen kaupanhieromisen jälkeen möi jonkun jumalankuvan, joka ei voinut olla kyllin punakka, tai suojeluspyhimyksen, joka ei milloinkaan näyttänyt kyllin "hartaalta"; jumalankuvien kaupustelijoita hän useammin tapasi, mutta ne saattoivat

huomautuksillaan hänet tuskasta hikoilemaan ja tarjouksillaan vallan masentumaan, ja usein huusi hän heidät kyynelet silmissä takaisin, kun he ovella halveksivasti kysyivät: "No, annatteko sen nyt vai ette? Toisella kertaa ei koko" – tässä seurasi hyvin voimakas sana – "ole minkään arvoinen!"

Mutta sattuipa sitten kerran poikkeus. Eräänä iltana astui Muckerlin majaan mies, joka sanoi itseään uskonnollisten kapineiden kaupanvälittäjäksi ja kehui kuulleensa mitä parhaimpia lausuntoja Zwischenbühelin pyhimysten tekijästä, jonka tavaroita nyt oli tullut katsomaan. Hän lausui hyvin ystävällisesti mielipiteensä, hymyili sääliväisesti kuullessaan hinnan, millä näitä teoksia tähän saakka oli myyty, tarjosi heti viisi kertaa enemmän, antoi rahaa etukäteen ja tilasi tusinamääriä. Kaupungissa, niin vakuutteli herra kaupanvälittäjä, olivat ne enemmän tarpeen kuin maalla, siellä oli enemmän rahaa, mutta myöskin enemmän jumalattomuutta; sen vuoksi koetettiin nyt saada uskonnollista hartautta heräämään, mikä parhaiten oli toteutettavissa levittämällä kovasti halpoja ja miellyttäviä uskonnollisia kapineita, ja sitä varten oli nyt eräs kauppaseura syntymässä. Herra oljenpunojan oli vain nyt pidettävä huoli siitä, että tavara aina olisi yhtä hyvää; silloin saisi hän olla varma tuottavasta menekistä pitkiksi ajoiksi.

Muckerl oli ylen onnellinen, melkeinpä oli unohtaa itsensä ja langeta tuon pienen, vinosäärisen miehen kaulaan, mutta alempiin kansankerrokseen valitettavasti juurtunut ennakkoluulo pidatti hänet tästä, sillä mies, jonka toimenä näin oli kristillis-

uskonnollisen mielialan kohottaminen, oli juutalainen, mikä seikka Muckerlista oli häpeällinen.

Nyt koitti talossa hyvät ajat, mutta samalla tuli yhtä ja toista, mikä ei tuottanut vanhalle oljenpunojattarelle iloa ja mikä häntä lopulta vallan tympäisi.

Oli muuan lauantai-ilta, jolloin Muckerl tuli majain takana olevaa mäkeä alas. Hänellä oli yllään lyhyt kiiltonappinen takkinsa ja siro rintalappunsa, jalassa hyvät kengät, lyhyesti sanoen hän oli juhlatamineissaan; tomuttuneet jalat ja hiestyneet kasvot osottivat, ettei hän ollut tulossa läheltä, vaan ehkä piirikunnan pääkaupungista asti.

Hän kantoi pientä pakettia; se oli kääritty hänen punakukkaiseen nenäliinaansa eikä se löytänyt lepoa kummassakaan kädessä; hän otti sen milloin oikeaan milloin vasempaan käteensä, painoi vasten rintaansa, piilotti selkensä taakse, työnsi sen vuorotellen kumpaankin kainaloonsa ja otti sen pian jälleen esiin.

Varovasti kurkisti hän elävän aitauksen oksien lomitse puutarhaansa ja kun ei nähnyt äitiään lähistöllä, oli yhdellä hyppäyksellä naapurin maalla ja astui takaovesta Zinshoferin majaan.

Hän tapasi Helenan istumassa vanhuksen seurassa, kuorimassa nauriita ja leikkelemässä niitä pataan.

"Hyvää iltaa teille kummallekin", hän sanoi.

"Hyvää iltaa", vastasivat molemmat.

"Mitä kuuluu?" Muckerl kysyi. "Mitä kuuluu? Mikäli

huomaan, ei huonoa, luullakseni. Kaupungissa olen ollut. Niinpä niin. Väsynyt olen, sallikaahan minun istahtaa."

Tyttö viittasi kädellään, jossa piteli veistä, läheisessä nurkassa olevaan lepotuoliin.

Muckerl istahti. Hän piteli pakettia kiinni kummastakin päästä ja pyöritteli sitä yhä kättensä välissä.

Hetkisen kuluttua katsahti vanhus ylös heittäen synkän silmäyksen tyttäreen ja sanoi: "No, miltä kaupungissa näyttää?"

"Kiitän kysymästä", vastasi Muckerl, "siellä on hyvin kaunista, ja niin oivalliset tietkin kun niillä siellä on, kerrassaan kivilaatoista. Niin, Helena, siellä tasaisin askelin ravatessani olen ajatellut sinua."

"Minuako? En ymmärrä mitä minulla on tekemistä kaupunkilaisten ja heidän katukivityksensä kanssa."

"Siellä ei helposti lasinsiru, naula tai muu sellainen kiusankappale pistä jalkaan, kuten meillä usein sattuu ja kuten vasta äskettäin sinulle kävi."

"Ah, niin. Se on aikoja sitten parantunut. Katsohan." Tyttö ojensi matalalta tuolilta, jolla hän istui, oikean jalkansa nuorukaista kohden.

"Kautta sieluni", virkkoi tämä, "ihan sieväksi parantunut. Vahinko olisikin, jos arpi rumentaisi hienon jalan."

"Jos se sinua huolettaa, niin pidä varalla missä kävelen ja pistä olkimatto alle."

"Tiedänpä siihen paremmankin keinon. Minä annan suojustimet jalkoihisi." Nuorukainen sanoi tämän lyhyesti, yskän

tapaisesti naurahtaen ja punastui sitten hiusmartoa myöten. "Nimittäin", jatkoi hän sammaltaen, "se tahtoo sanoa, jos Zinshoferin äiti olisi asiaan myöntyväinen, niin olisi jalassasi kenkäpari."

Tyttö katsahti häneen sivulta. "Äidin myöntymystäkö vain tarvitaan, niinkö luulet? Minun mielestäni on kysymys siitä, tahdonko niitä käyttää?"

"Etkö sitte haluaisikaan?" sopersi Muckerl.

"Sinulle, näen mä, täytyy tulla avuksi", sanoi vanhus. "Sinun on ensin opittava tuntemaan nuoria naikkosia; ne kieltäytyvät usein siitä, mitä heidän sydämensä ja kätensä halajaa."

"Mitä kaikkea sinä tiedätkään", ivasi tyttö; sitten hän kääntyi Muckerliin päin. "Oletko tosiaan ostanut sellaista tavaraa? Annahan kun katson, niin saan nauraa taitamattomuuttasi. Pitää kai ainakin kiittää sinua hyvästä tahdostasi, ei ne mulle kuitenkaan sovi."

"Saadaanpa nähdä", huusi Muckerl, joka äkkiä taasen tuli leikilliselle tuulelle ja heilutteli kääröä korkealla kädessään ikäänkuin tähtäisi uhaten tytön päähän. "Heti sen näet."

"No, ole niin hyvä", huusi Helena, nousi istuimeltaan ja sieppasi häneltä liinakäärön. Sen avattuaan katseli hän kenkiä. Hän asetti oikean jalkansa matalalle tuolille ja piti kengän kantaa kantapäätään vasten. "Katsoppas", virkkoi hän, "ne voisivat tosiaankin sopia minulle ja kauniit ne olisivat kans, oikein kauniit." Hän hypisteli niitä hetkisen käsissään ja antoi sitten takaisin. "Ota ne pois", sanoi hän huoaten.

"Minkä vuoksi?" kysyi poika vallan neuvottomana. "Minkä vuoksi,

Helena?"

"Muckerl, minun täytyy kiittää sinua, tosiaankin kiittää oikein kauniisti. Sanon asian niinkuin se on. Niihin kuuluu juovasukat, sellaisia ei minulla ole, ja paljassäärin polen mieluummin maata kuin nahkaa. Naurunalaiseksi en halua tulla."

"Sinä hupakko", sanoi poika voitonriemuisen näköisenä, "luuletko minun ajattelevan vain helatorstaista pitkäänperjantaihin? Ei toki sentään." Hän veti esiin pienen käärön, jonka oli tunkenut takintaskuunsa. "Katsohan mitä tässä on."

Siinä oli juovasukat ja tulipunaiset sukkanauhat silkkisolmekkeineen.

"Muckerl", huusi tyttö, lyöden kätensä yhteen ilosta. "Oletpa sentään hyvä poika."

"Niin, hyvä se on tuo Muckerl", virkkoi vanhus.

Helena istui nuorukaisen viereen. "No, saatpa nähdä myös, miten vedän ne jalkaani." Olematta vähääkään hämillään pojan läheisyydestä koetteli hän sukkia ja kenkiä. "Kuinka ne sopivat hyvin!" nauroi hän, "sinä olet varmaankin ottanut mitan jalastani."

"Niin olenkin silmilläni; tottahan minun pitää ymmärtää minkä kokoinen käsi, jalka ja pää sopii jonkun ihmisen ruumiiseen."

Tyttö piteli hameensa helmaa niin korkealla että sukkanauhat

näkyivät ja katseli itsetyytyväisenä jalkojaan. "Tähän asti", virkkoi hän nauraen, "on prinsessa valmis, siitä lähtien alkaa kerjäläisnainen, ja sitä on paljoa suurempi palanen."

Muckerl nousi ylös. "Älä ole toivoton. Aika neuvon antaa. Ei vielä ole maailman loppu. Hyvää yötä, on jo aika lähteä, muutoin äiti on huolissaan, toruukin vielä. Hyvää yötä teille kummallekin!"

Jo seuraavana aamuna oli hänellä syytä katua ettei ollut pannut hyväntahtoisuudelleen mitään ehtoa. Helena tuli juoksujalassa heille päin, mutta nähdessään hänet ja vanhan oljenpunojattaren seisomassa keittiössä hidastutti tyttö hiukan kulkuaan. "Hyvää huomenta!" hän huusi ja ojentaen nopeasti esiin vuoroin kummankin jalkansa jatkoi: "ihan hullumainen ilo minulla on näistä sukista ja kengistä, on vallan toinen käynti. Kiitos kaunis sinulle näistä, Muckerl."

Vanha rouva loi poikaansa katseen, jonka edessä tämä hämillään kääntyi syrjään.

Tyttö näytti hohtavanvalkeita hampaitaan, heitti molempiin ilkeän nauravan katseen ja juosta livisti eteenpäin.

Oljenpunojatar pani kätensä ristiin ja antoi niiden pudota syliinsä. "Muckerl!" Enempää hän ei kyennyt lausumaan, hämmästys tukkesi häneltä puheen. Tunnontarkka nuorukainen ei huolinut sen johdosta ilmaista minkäänlaista tekopyhää sääliä; sen sijaan tuntui hänestä hyvin vastenmieliseltä, että äiti tästä päivästä alkaen aina pudisteli päätään joka kerta kuin hänet näki.

Noin viikko tämän jälkeen palasi Muckerl taas kaupungista,

mutta tällä kertaa ei hän kiertänyt kylän ympäri, vaan pysytteli oikotiellä ja heilutteli huomattavasti käsivarsiaan, ikäänkuin olisi tahtonut näyttää samaa tietä kulkeville ihmisille olevansa tyhjin käsin matkalla.

Samaa tietä oli Helena jonkun verran aikaisemmin nopein askelin juossut läpi kylän, painaen jotain raskasta kääröä vasten rintaansa. Nyt oli hän polvillaan keskellä tupaansa, ja hänen edessään lattialla oli levällään liinavaatteita, esiliinoja, hameita ja samettipusero; hän katseli pitkien silmäripsiensä alta kaikkea tuota ihanuutta, sydämellisen tyytyväisyyden hymy kiinni puserrettujen huulien pielissä.

Zinshoferin vanha eukko löi kerran toisensa perään käsiään yhteen.

Vihdoin hän kysyi: "Muckerliltako?"

Tyttö nyökäytti päätään.

"Minkä vuoksi hän on antanut ne sinulle?" kysyi vanhus terävällä äänellä, joka ei kuitenkaan hänen vakoilevan katseensa ja terävän hymynsä ohella kuulostanut äidilliseltä ankaruudelta, vaan karkealta uteliaisuudelta, joka haluaa saada selville missä määrässä ollaan, ja vallanhimolta, joka tahtoo määrätä mihin on pysähdyttävä.

Tyttö katsoi häneen otsa rypyssä. "Minkä vuoksi? Sen vuoksi etten ulkona näytä hänelle tietä enkä täällä ovea. Ei minkään muun vuoksi!" Hän nauroi ivallisesti. "Sinulla on kai aikoinaan ollut hyvin kiitollinen mieli, kun noin saatat kysyä!"

Kun Muckerl loitolla eräässä pensaikossa antoi odottelevalle

tytölle käärön, otti hän tältä kädestä pitäin lupauksen kahdesta seikasta: ettei tyttö uusissa tamineissaan menisi äitinsä näkyviin ja että hän seuraavana sunnuntaina tulisi hänen kanssaan ravintolaan. Tokkopa poika hetkeäkään ajatteli, kuinka järjetöntä oli koettaa äidiltä salata mitä uutta sunnuntaina joka ihminen ravintolasta kotiin tullessaan tietäisi kertoa? Ah, nuorukainen ei varmaankaan ajatellut mitään muuta kuin sitä, kuinka kaunis, kuinka tavattoman kaunis tyttö oli!

Lauvantai-iltana ennen nukkumistaan kääntyi Helena vuoteellaan äitiinsä päin. "Kuules, olen unohtanut sanoa sinulle, että Muckerl huomenna vie minut ravintolaan."

"Ja sinä menet?"

"Minkäpä vuoksi en? Mitä varten minulla olisi koreat vaatteeni? Nyt, kun voin kulkea ihmisten parissa, ei minulla ole mitään syytä pysytellä loitolla niistä."

"No, ja onhan sinua jo maanantaista asti sanottu oljenpunojattaren

Muckerlin hempukaksi."

"Sanokoot, ei se minua vahingoita ja Muckerlille se tuottaa iloa ja sen hänelle suon."

"Suotko sen hänelle? Älä sinä ole olevinasi kiitollinen! Jos sydämessäsi olisikin sellaiset ajatukset, niin saisi kai äitisi etusijan kaikista! Eikö totta? Mutta kun sinä vain voit käydä hepenissä, saan minä kuljeskella rinnalla kuin mikäkin rääsyakka. Muckerlin pitäisi toki minuakin muistaman, kun sinä vain puhuisit hyvän sanan hänelle."

"En ole asiani hyväksi tuhlannut hänelle ainoatakaan sanaa, enkä muillekaan ruvenne kerjäämään."

"Niin, se ei olisi soveliaista mielestäsi, sinä kopea heilakka! Pidät kai jo varmana että pääset kerjäämästä. Ota vain puunveistäjäsi! Mutta jos häneltä veitsi kerran tapaturmassa loukkaisi käden ja sormet menisivät poikki, niin olisi koko ihanus lopussa. Olisitpa voinut odotella hiukan viisaampaakin."

Itsetyytyväisen turhamaisesti, venytellen ja laulavasti vastasi tyttö: "Odotteleminen ja tuppautuminen ei ole minun asiani." Hän tunnusteli täyteläisiä käsivarsiaan, jotka olivat hänen edessään peitteen päällä. "Tällaisilla käsivarsilla on vain pidettävä kiinni siitä mikä kelpaa kaikkien niiden joukosta, jotka näitä tavoittelevat."

"Niinpä kyllä, sinä hupakko! Mutta kun kerran sellaiseen rupeaa, niin silloin ei vain itse pidä kiinni, vaan toinenkin pitää, eikä siitä niin vain pääse irti."

Tyttö kääntyi seinään päin ja haukotteli. "Pyh, jos minä sellaiseen pulaan joutuisin, niin kylläpä muutaman mustelman edestä ponnistaisin."

III

Sunnuntailla on oma juhlallinen tunnelmansa aina kirkonkellojen aamuvarhaisesta kajahduksesta iltapuoleen saakka, jolloin rukouksista palaten jälleen astutaan kotikynnyksen yli; mutta sitten, auringon laskeutuessa ja lintujen vaijetessa, "miesten ja nuorukaisten" hälistessä ravintolassa, alkaa tuvassa istujaille, vaimoille, poikasille, joilla ei ole ollenkaan rahaa, isännille, jotka tahtovat sitä säästellä, heikoille, jotka juuri ovat taudista toipumaisillaan tai sen vallassa – kaikille niille alkaa yksinäinen, surullinen ja ikävä aika.

Yksinäisyyttä vastaan auttaa kyläily ystävällisen naapurin luona, surullisuutta vastaan virkistävä keskustelu, joka myös karkottaa ikävän. Sen vuoksi teki Matznerin Resl, kylän yläpäästä, vallan kristillisesti päättäessään mennä oljenpunojattaren luo alapäähän. Vanha Resl-muori ei asustanut yksin tupasessaan, hänellä oli aina luonaan ainoa lapsensa Sepherl. Jos hänen käyntinsä Muckerlin äidin luona johtui hiukkasen itsekkäistäkin syistä, niin ei se vähentänyt hänen tekonsa kristillisyyttä; kuka voi, seurustellessaan ihmisten kanssa, pitää suurena tätä heikkoutta, josta hurskainkaan Jumalan kanssa seurustellessaan ei voi vapautua, toivoessaan voittavansa ijankaikkisen autuuden.

Niinpä kulkivat siis äiti ja tytär huonerivien ja jokirannan välistä kapeaa tietä pitkin.

Sepherl oli naimaijässä oleva tyttö, keskikokoinen, pikemmin luisevaa kuin pyöreätä tekoa, mikä samaten kuin hänen käsiensä karkeus arvattavasti johtui varhaisesta, kovasta työnteosta. Hänellä oli ympyriäiset, hyväntahtoiset kasvot, ja kauneinta niissä oli suuret, iloiset, siniset silmät, jotka hän usein ikäänkuin ihmetellen levitti selko selälleen; siitä kai syntyi se hieno, keskeltä katkeava juova, joka kulki silmäkulmien yläpuolitse ohimolta toiselle. Suu oli pieni, niinkuin kasvussa myöhästynyt, ja näytti suljettuna, jolloin veripunaiset huulet päättyivät syviin uurtoihin, itkua tekevän lapsen suulta.

Vanha oljenpunojatar istui lukittujen ovien takana akkunan ääressä noiden molempien astuessa piha-puutarhaan. Hän riensi heitä vastaan.

"Sinä olet yksin", Resl virkkoi.

"Niin, Muckerlini on ravintolassa."

"Sen tiedän."

"Istukaa. Sepherl, ota itselles tuoli tuolta nurkasta. Ompa oikein hauskaa että taas kerran pistäytte meillekin."

"Se ilahuttaa meitä, ellemme vain tule sinulle sopimattomaan aikaan. Tänään on kaunis ilma ja matkaa meiltä tänne voi pikemmin pitää pikku kävelyretkenä. Eikä se olisi ensinkään ikävä kulkea, kun vain jokea ei olisi olemassa; se löyhkää niin pahalta."

"Niin, pahalta se löyhkää", sanoi Sepherl heikolla äänellä ja näytti sen sanottuaan ihmettelevän, se tahtoo sanoa, levitti silmänsä suuriksi, joko sitten joen huonon ominaisuuden vuoksi

tahi siksi että hän oli sekaantunut jutteluun, vaikkei häntä oltu puhuteltu.

"Mutta sinuapa ei juuri näe ollenkaan ulkosalla, oljenpunojatar."

"Minun on niin vaikea päästä lähtemään. Tiedäthän, Resl, että Muckerlini työskentelee kotona. Peltotyössä ei kaipaa jälkisiistimistä, mutta sisätyössä sitä tarvitsee, niin että siitä ei tahdo tulla valmista. Niin, hän hommaakin ahkerasti viikkokaudet. No, jos hän tänään tahtoo kerran huvitellakin, niin tehköön sen vain, niin olen ajatellut."

"Olet oikeassa, oljenpunojatar. En voi muuta sanoa kuin että olet oikeassa. Hän on kelpo nuorukainen ja suokin sinulle, äitilleen, kaikkea hyvää."

"Sen hän tekee. Hyvä Jumala sen hänelle palkitkoon!"

"Amen!" lausui vanha Resl ja viittasi sitten leveään liinavaatekaapin ylimpään laatikkoon. "Tuolla kai on nyt taasen niin paljon rahaa ettei vanhassa arkussa ole moniin vuosiin ollut sellaista määrää yhdellä kertaa?"

"Onhan siellä jo jonkun verran", virkkoi oljenpunojatar heilauttaen vakuuttavasti kättään, "en sano ettei siellä ole mitään, mutta ei niin paljoa kumminkaan kuin sinä luulet, rakas Resl! Täytyyhän sinun muistaa, että kovilta ajoilta oli vielä velkoja maksettavana, ja ajatella mitä työkalut maksavat ja värit, kuinka suureksi rahti nousee ja mitä verot nielevät, Jumala paratkoon!" Hän kumartui eteenpäin, käsivarret polvien nojassa, ja puhui kasvot lattiaa kohti. "Voit uskoa minua kun sanon, että

vaikka parhaimmat ystävät tulisivat pyytämään, ei meillä olisi penniäkään lainata."

"Rakas oljenpunojatar, se joka niin hyvin kuin minä tietää, miltä puutteenalaisen ajan jälkeen jokainen säästetty penni tuntuu, se ei ystävyytensä vuoksi kehtaa tulla niistä lainaamaan. Älä siis luule minun tulleen kolkuttamaan raha-arkullesi."

"Enpä luulekaan. Olethan aina ollut mestari säästämään."

"Äläkä myöskään luule minun arvelleen sinulla olevan ylen paljon, laskutaitoa en jumalan kiitos ole vielä unohtanut. On kyllä totta, että teillä nyt on sievoiset tulot ja että Muckerl on kerrassaan ahkera, mutta hän tahtoo myöskin saada huvituksista osansa, kuten kohtuullista onkin; ja vallan selväähän on, ettet sinä sentään voi säästää kokonaista talon hintaa, kun hän niinkin paljon menettää."

"Minun Muckerliniko?"

"Niin juuri, eikä häntä kukaan moitikaan siitä, että hän nauttii nuoresta elämästään ja kuten muutkin nuorukaiset istuu hempukkansa kanssa ravintolassa."

"Minun Muckerliniko? Hempukkansa kanssa?"

"Ja sievä se Zinshoferin Helena onkin, siihen ei ole mitään sanomista."

"Zinshoferin tyttökö?"

"Ja hänen köyhyyttään vastaan Muckerl kyllä keinon keksii. Häpeää ei tyttö suinkaan tuota, hän voi varsin hyvin esiintyä Muckerlin rinnalla niissä uusissa tamineissa, mitkä Muckerl on hänelle hankkinut kiireestä kantapäähän asti."

"Kiireestä kantapähän, niinkö sanot? Voi tuota tekopyhää heittiötä! Enkä minä olisi tiennyt koko jutusta mitään, en edes jalkapuolesta, ellei tuo hävytön ihminen minua suututtaakseen olisi näyttänyt kenkiään ja sukkiaan, jotka poikani on hänelle ostanut."

"Jesus sentään! – Kuinka kevytmielistä! – Pyhä neitsyt Anna! – Kunpa en olisi puhunut mitään!" Vanha Resl pani jokaisen huudahduksen jälkeen käden suulleen, ottaen sen heti jälleen pois, ja viimeiset sanat lausuttuaan tarttui hän Muckerlin äidin käteen. "Älä suutu minulle, oljenpunojatar."

"Minun on kai sinua kiittäminen", virkkoi tämä alakuloisena, "että tänä päivänä, vielä näin ajoissa, olet tullut minulle siitä kertomaan, niin etten ole huomenna kaikkien seudun ihmisten narrina."

"Älä pahastu, oljenpunojatar, että olen sen avomielisesti kertonut, minusta ei alunpitäen juttu ole tuntunut oikein todelta enkä olisi sitä mitenkään uskonut, mutta sano itse, enkö tehnyt oikein? Olisinko voinut ajatellakaan ettet sinä tietäisi mistään? Kyllä minusta oli kummaa miten sinusta Zinshoferin väki aivan yhtäkkiä on käynyt niin säälliseksi; sinähän et niitä milloinkaan ole voinut sietää!"

"Kaiken tuon jälkeen nyt vähemmän kuin koskaan ennen. Jestas sentään sitä jumalatonta poikaa!"

"Mutta mikä on totta, oljenpunojatar, se on totta, kauneimman hän tuosta tytöstä saisi."

Oljenpunojatar karkotti kädellään päättäväisesti kaiken

kauneuden luotaan.

"Niin, en minäkään sinun sijassasi välittäisi siitä vähääkään. Poikasi on kelpo poika, hyvä poika, mutta kauneus sitä ei juuri haittaa ja Zinshoferin tytön rinnalla se ei näytä miltään. Jos mies nai köyhempänsä, niin talous menee hunningolle, jos hän taas nai liian kauniin, niin on häneltä rauha mennyttä."

"Rakas Matznerin Resl, se on hupsua puhetta! Minun pojalleni on kaikkein kaunein juuri ihan paikallaan, ja jos Zinshoferin tyttö vain olisi toisenlaisten ihmisten lapsia, niin en huolehtisikaan."

"Anna nyt anteeksi, mutta minusta Zinshoferin emäntä voi pitää yhtä paljon Helenastaan kuin sinä Muckerlistasi, sillä jokaisella äidillä on kaunein lapsi, eikä vanhus suinkaan pitäisi sitä minään taivaasta tulevana armona, jos poikasi ottaisi hänen tyttärensä vaimokseen! Rakas oljenpunojatar (tämä puhuttelutapa sokuroi aina karvaan pillerin, jonka toinen vanhus mieli antaa toiselle), pidä sinä poikaasi niin suuressa arvossa kuin tahdot, mutta älä nosta häntä kirkon katolle; kun nuoret ihmiset kerran vaivatta löytävät toisensa tasaisella maalla, niin tuskinpa toisen äidin lapsi pääsee heidän perässään. Tosiaankin, tiedänpä muutaman poikaparan, joka jo kauvan on kuvitellut istuvansa korkeammalla kuin kaikki muut ja mielellään tulisi alas, mutta ei ole tikapuita, jotka sinne asti ulottuisivat." Hän silitteli Sepherlin päätä ja taputteli häntä poskelle. Tytön kasvot sävähtivät aivan punaisiksi ja hän katsahti hämillään ympärilleen. Resl-rouva nousi tuoliltaan. "No, nyt on luulen ma jaariteltu tarpeeksi asti,

ehkä jo liiaksikin; mutta nyt ainakin tiedät miten asianlaita on, oljenpunojatar, ja kun pidät varasi, niin ehkä vielä hyväksi kääntyy sekin mikä ei ole mieleesi. Niin, älä pane pahaksi, Jumalan haltuun!"

"Jumalan haltuun! Onnellista kotimatkaa! Puheesi on saanut minut vallan sekaisin. Hyvää yötä!"

"Hyvää yötä, oljenpunojatar!"

Tiellä kysyi tyttö hiljaisella, valittavalla äänellä: "Sanoppa miksi juuri meidän piti saattaa hänet murheelliseksi?"

"Sinä tokero! Olisimmeko voineet häneltä sitä säästää? En tahtonut antaa kenenkään keritä ennen minua oljenpunojattaren luo; hänen täytyi nähdä vanhan ystävyysden olevan ennen muuta, ja hänen täytyi kuulla se mikä minua jo kauvan on painostanut, ei suinkaan minun vuoksi, vaan sinun."

Tyttö pudisti päätään. "Huomenna saa Muckerl tietää meidän käyneen siellä ja sitten hän ei enää minua hyvin silmin katsele."

"Tähän saakka ei hän ole sinua katsellut minkäänlaisin silmin! Jos sinä hänen katselemistaan niin kaipaat, niin voit olla tyytyväinen, jos hän väliin sinua tirkistää pahoinkaan silmin. Aika neuvon antaa."

Niin he astuivat pitkin jokivartta, josta nyt illan viileydessä nousi ilkeältä löyhkäävä kosteus.

Yksin jäätyään valtasi oljenpunojattaren sitä myöten kun aika kului yhä suurempi ahdistus ja pelko poikansa petollisuuden vuoksi, niin ettei vanhusparka lopulta saanut enempää lepoa kuin hiiri loukussa.

* * * * *

Ravintola oli kylän toisessa päässä. Kun piha oli hieman mäkinen, ei siihen oltu voitu tehdä keilarataa, ei pitkin- eikä poikkipäin; ylämäkeä ei kukaan pelaaja olisi voinut heittää palloaan keiloihin saakka, se olisi itsestään vienyt alas, siinä ei olisi tarvittu taitoa eikä se olisi huvittanut, ja poikittain radan toiselle sivulle viettäen olisi jokainen heitto joutunut pois ladultaan ja saanut parhaimmankin urheilijan pelkän juoksentelun vuoksi lopettamaan pelin. Mutta keilaa tahtoivat kyläläiset heittää, ja siksi oli rata tehty talon edustalle pitkin tietä, ja ken tahtoi sisälle astua, sen oli kuljettava poikki katoksen ja astuttava meluavien, useimmiten paitahihasillaan olevien pelaajien ohi.

Kun oljenpunojattaren Muckerl saapui sinne Zinshoferin Helenan seurassa, katsoivat kaikki heitä ihmeissään.

"No hyvänen aika, Muckerl, pääsetkö sinäkin kerran irti pyhäinkuvistasi?" huudahti isäntä ja saattoi molempia eteisen läpi vierashuoneen ja keittiön ohi pihan puolelle.

Nuorukainen, joka juuri oli astunut esille työntöä varten, pani suunsa irviin, mulkoili silmillään ja antoi, ikäänkuin olisi tämän tapaamisen vuoksi unohtanut mitä oli tehtävä, raskaan pallon pudota kädestään, päästäen sen jälkeen parahduksen ja hyppien yhdellä jalalla niinkuin toinen olisi loukkautunut.

Se oli kai hupaista ilveilyä, koska kaikki sille nauroivat.

Pihanpuolella oli viileätä ja melkein autiota. Erään pöydän ääressä istui kaksi vanhaa talonpoikaa ja toisen luona muuan

renkimies mielitettiinä kanssa.

"Mitä saa olla?" kysyi isäntä. "Tahtotte kai viiniä, parempaa tietysti, ja leivoksia? Et suinkaan anna tehdä pilaa itsestäsi?"

"Lempo soikoon!" huudahti muuan nuori mies, "Zinshoferin tyttärestäpä vasta kaunis on tullut, hän on kaunein kaikista!"

Penkillä sen pitkän pöydän takana, jolla pelaajien oluthaarikat olivat, istui moniaita tyttöjä; he katselivat sulhasmiestensä pallontyöntöä tai juttelivat keskenään, ottivatpa silloin tällöin kulauksen lasistakin. Jos jollakin oli lasillinen makeaa viiniä edessään ja päällepäätteeksi vielä sokurileivos, niin oli hänen osakseen tullut suuri huomaavaisuus, ellei hän – kustantanut niitä itse.

Tähän saakka olivat he pysyneet jokseenkin vieraina toisilleen ja vaihtaneet vain muutamia sanoja. Useasti loi toinen sivultapäin epäilevän katseen toiseen ja siitä jälleen keilaradalle, seuraten innokkaasti pelin menoa tai ainakin ollen seuraavinansa, samalla kun yritti lemmityllensä iskeä silmää ja sen ohessa tähysteli, "eikö vierustoveri ollut ilkeä ihminen", joka pyrki sekottamaan heidän välejänsä. Silloin tosin tapahtui, että lemmitty itsekin hetkeksi unohti jo viikon verran seurustelleensa "uuden" kanssa, vaikka vanhasta tottumuksesta hymyili "entiselle." Mutta nyt, kun Zinshoferin tytön sanottiin olevan kauneimman, kerääntyivät he nenäänsä nyrpistellen yhteen parveen, tulivat sääliväisen ja ivallisen näköisiksi ja tiesivät hyvin, ketä tämä sääli ja iva koski.

"Merkillistä", sanoi ravintolan Hannsl, sivumennen

huomauttaen isänsä paras ryyppyvieras, "merkillistä, ettei kukaan meistä tähän päivään saakka ole tiennyt hänen kauneudestaan!"

"Mikäs ihme se on", virkkoi toinen, "milloin sitä on saanut nähdä? Ei työssä eikä työttömänä. Hänen kotinsa on alimmassa päässä kylää, ja ensin on tiedettävä mitä sieltä hakee ennenkuin juhlan aattona juoksee itsensä näännyksiin sinne asti, ja päivätöihin ei äitinsä ole häntä lähettänyt."

Se oli totta, Helena ei ollut vielä kenenkään töissä ollut.

Kun nyt muuan voimakas nuorukainen takkinsa hihaa nykäisten sanoi: "Ketju on poikki ja hajoaa ilman minua, minä menen katsomaan noita kahta ihmistä", silloin huusivat tytöt nauraen: "Älä vain suututa oljenpunojattaren Muckerlia!" He muodostivat nyt ketjun ja kietoivat molemmin puolin käsivarret toistensa kaulaan ja vyötäisille.

"Pitäkää vain varanne ettei teitä kukaan riistä Muckerlienne luota", sanoi poika viekkaasti silmää iskien.

Ei kestänyt kauvan ennenkuin toinen nuorukainen toisensa perään katosi, ja tyttöjen luo, jotka nyt hajosivat kuten lampaat ukkosilmalla, ei jäänyt ketään muuta kuin ravintolan Hannsl. Tuo veitikka tiesi nyt "ainoana järkevämpänä" olevansa hyvissä kirjoissa noiden yksin jätettyjen neitoraukkojen seurassa, ja koska loukattu turhamaisuus näytti pakottavan hyvin monta käyttäytymään ikäänkuin pyrki korvaamaan loukkausta jollakin ansiopuolella, oli hänellä tiedossa hyvin hupainen ilta. Todellakin kaikui pian katoksen alta pelkkä nauru ja

huudahdukset, jotka väliin muuttuivat kimakaksi kirkunaksi. —

Oljenpunojattaren Muckerl oli seudulla jotakuinkin suosiossa; erikoista arvoa hän ei nauttinut, eikä se hänelle kuulunutkaan. Ruumiinvoimaa, työkuntoa, ansaittua ja myöskin saatua rahaa pitää talonpoika arvossa, niitä hän ymmärtää, ne hänen silmissään ovat hyödyllisiä ja toivottavia; miehelle, jonka täysinäisen taskun pohjaan ei voi nähdä, kohottaa hän lakkiaan ja antaa hänelle, ikäänkuin Jumala olisi kohottanut hänet muiden yläpuolelle, kunnioituksesta lyhyet vastaukset niinkuin jollekin esivallalle. Kaikki muu kunnioitus ja arvonto on hänestä liikanaista; mitä itse rakkaaseen Herraamme ja kaikkeen hänen pyhään armoonsa ja laupeuteensa tulee, luottaa hän pappinsa sanoihin ja opetukseen. Kaikki mikä hänen ympäristössään on perinnäisen uskon perusteita vastaan, saattaa hänet hämilleen ja epäluuloiseksi; tosin se voi olla Jumalan sallimata, mutta voihan se olla paholaisestakin lähtenyttä, kukapa sen taitaa ymmärtää? Ja sekin mikä on tuossa maallisen ja hengellisen välillä, taiteen ala, se on aina jäänyt hänelle hämäräksi ja sinä pysyykin; taideteosta katsellessaan hän tuskin uskaltaa huolellisen varovaisesti lausua: Se näyttää kauniilta!

No niin, oljenpunojattaren Muckerl oli tosin kykenemätön peltotöihin, pieni ja hintelä kun oli, mutta olipa todella onni, että hän oli kyllin kekseliäs ja näppärä ansaitakseen kotonaan helpommalla työllä enemmän rahaa kuin monet muut kovalla; mutta työttä hän ei saanutkaan olla, ja kumminkin hänen taskunsa pohja oli kai vielä näkyvissä. Muutoin – voiko sellaista

työtä mainita miksiäkään ja siitä kunniaa saada? Sanotaan kyllä, että tuolla Zwischenbühelissä asustaa eräs, joka osaa tehdä jumalankuvia ja pyhäinkuvia, mutta (hyvät zwischenbüheliläiset käsittivät vaistomaisesti ettei heidän kylänsä lapsi ollut mikään nero) jos hän nyt olisi niin kerrassaan erinomainen ja koko maailmassa vertaistaan vailla, niin ei hän enää olisikaan täällä meidän joukossamme. Juuri tämä tietoisuus Muckerlin tavallisuudesta, joka johtui siitä ettei ollut riittävää perustetta pitää häntä minään erikoisena, teki hänet suosituksi. Nuorukaiset vain eivät keskuudessaan voineet pitää häntä vertaisenaan; ja mitäs ollakkaan: tuo puolikasvuinen miehenalku, tuo tupatyöskentelijä vallan yhtäkkiä ennen muita ryhtyy tuollaisiin hommiin ja riistää itselleen seudun kaunottaren?!

Tämä tie häneltä oli suljettava ja katkaistava! Jos niiden iloisuus, jotka istuivat tuolla katoksen suojassa, olisi sydäimestä lähtenyt, niin olisivat he voineet nauraa sille seurueelle, joka oli koossa taampana pihalla, sillä se ei ketään huvittanut.

Tuo vankkaruumiinen mies, joka ensinnä oli hiipinyt esiin, oli pitemmittä mutkitta istunut Muckerlin pöytään ja vaihdettuaan pyhäinkuvientekijän kanssa muutaman sanan, jonka ohella hän tämän olan yli iski silmää Helenalle, oli oitis tekeytyvinään leikkisäksi ja tuttavalliseksi, sillä hän katsoi parhaaksi ryhtyä aikansa asiaan, tietäen etteivät toiset pojat kauvan pysyisi loitolla; mutta jo seuraava tulija huomasi hänen olevan pahalla tuulella ja istuvan siinä posket hehkuvanpunaisina.

Ja kaikki pojat, sen mukaan kuin tulivat, puhuivat ensin

jonkun sanan Muckerlille, sitten kurottivat kaulaansa ja juttelivat viereisen pöydän äärestä tytölle ikäänkuin hän olisi istunut yksin heidän keskellään.

"Zinshoferin tyttö, katseleminen on kai sallittua?"

"Ei ainakaan kiellettyä", virkkoi tämä.

"Voisitpa osottaa meille suosiotasi – "

"En tiedä mistä syystä."

"Sanoppas meille miten voit olla niin suloinen?"

"Kiitän kumplamentista, olen pahoillani etten voi antaa samalla tavalla takaisin."

"Ei tee mitään. Muiden suloisuudesta sinä et ymmärrä kerrassaan mitään. Sen hyvin huomaa."

Kaikki nuoret miehet nauroivat, tytön harmiksi Muckerlkin.

Siinä hän nyt istui, kuten oli tahtonut, ihmisten joukossa, mutta toivoi olevansa kaukana sieltä. Jospa tuo tuhma juttu Muckerlin ja hänen väleistään, jossa ei kuitenkaan ollut mitään perää, olisi pysynyt salassa! Mitä hänen tarvitsi saattaa sitä koko paikkakunnan tiedoksi ja huomisesta alkaen kuulla itseään sanottavan hänen heilakseen? Siksi pojatkin hänet ottivat, koskapa puhuttelivat ensin Muckerlia, ikäänkuin häntä ei olisi olemassakaan. Mutta sen sijaan että Muckerl olisi puhutellut vain häntä ja siten näyttänyt että tässä istui kaksi, jotka eivät siedä kolmatta rinnallaan, antoikin hän hänen istua aivan kuin yksin; ja sitte ovat vielä muut käyttäytyneet niinkuin häntä ei olisikaan saapuvilla ja kurottaneet kätensä häntä kohti niinkuin mitäkin kapinetta, johon on tartuttava niinkuin kissanpoikaa karvoihin.

Ja Muckerl on vain istunut vieressä, ei ole näpännyt ketään sormille, ei puolustanut häntä. Ei, Muckerl on antanut hänen vain pitää puoltaan ikäänkuin olisi hyvinkin varma hänestä ja niinkuin hänen kaikessa, niin myötä- kuin vastoinkäymisessäkin, pitäisi tyytyä kiltisti häneen. Ja nauraa sitte vielä sen sijaan että olisi lyönyt nyrkin pöytään silloin kun hänelle vasten kasvoja sanotaan, että Muckerlin seuraan lähteminen oli uhraus hänen puoleltaan!

Tällaiset ajatukset risteilivät hänen päässään samalla kun hän terävästi vastaili poikain jatkuviin pistopuheisiin. Ilmeisesti harmistuneena hän siinä istui, pyöritellen ja kierrellen nenäliinaa käsissään, joilla nojasi edessään olevaan pöytään; selvällä äänellä, joka nyt kaikui hieman kovemmalta kuin muulloin, singahutteli hän vastauksensa ja vilkaisi samalla kulmiensa alta tyhjään pöytään vieressään. Vain toisinaan loi hän vihaisen katseen Muckerliin, joka istui kyyristyneenä hänen rinnallaan, silloin kun tämä hyvänluontoinen nuorukainen yhtyi yleiseen nauruun ja siten arveluttavassa määrässä lisäsi iloisuutta heidän molempien kustannuksella.

Viereisen pöydän äärestä kuuluva kitaran ääni sai Helenan säikähtämään. Hän tiesi mitä nyt oli tulossa. Kaikkea puhetta vastaan uskoi hän voivansa pitää puoliaan jäämättä kenellekään velkaa, mutta laulaa hän ei osannut, siihen oli hänen äänensä liian kimeä ja sitäpaitsi hänellä ei ollut korvaa, sen hän tiesi kirkkoveisuusta; sanasointujakaan hän ei ymmärtänyt eikä ollut milloinkaan sellaisista hullutuksista välittänyt; härsyttäviä lauluja

vastaa hän oli aseeton.

Silloin alkoi jo joku:

Jumalat veistän puusta ja pyhänkuvat vuolen, niin istun
aamun suusta ma päivän, yötä puolen.

Sitten lauloi toinen:

Ma oksia karsin ja rosoja pois – ja likka pulskin, se varsin
mun mieleeni ois!

Nyt yhtyi se isoääninen joukkoon:

Jos likkaan tartut pulskimpaan, niin katso minne meet,
kuvia kuinka hakkaatkaan, sä harhaiskun teet!

Se kiihotti. Mutta ennenkuin meluava ilo vielä kerkesi
asettuakaan oli Helena tarttunut Muckerlia kädestä, noussut ylös
ja astunut hänen kanssaan ulos käytävälle.

"Hoo! Hohoi!" huusivat nuorukaiset. "Nytkö te jo pois
menette, kun vasta lysti alkaa, ja päällepäätteeksi olette vielä
kaunein pari?!"

Vaikkakin Muckerlille nyt oli käynyt selväksi, ettei hän juuri
ystävien parissa ollut istunut, minkä vuoksi hän käänsi heille
selkensä jäähyväisiä sanomatta, niin sai kuitenkin tuo ivapuhe
kauneimmasta parista, jonka hän uskoi olevan hänelle tarkotetun
ja kateudesta lausutun, hänet hyvilleen.

Mutta tyttö tunsu piston sydämessään ajatellessaan poislähtöä
niin kehnon seurassa, joka kaiken lisäksi ei osannut käyttää
suutaan eikä kättään, joka antoi hänen puhua puolestaan ja
johtaa itseään. Luoden uhmaavan katseen kaikkiin noihin

pilkallisiin kasvoihin kääntyi hän kynnykselle ja astui pois käsikkäin nuorukaisen kanssa. Niin kauvan kuin ravintola oli näkyvissä kulkivat he sillä lailla; sitten päästi tyttö hänet vapaaksi ja astui etäämmäksi hänestä.

"Mutta minkä vuoksi, minkä vuoksi?" kysyi poika, joka mielellään olisi kärsinyt tytön käden voimakkaan puristuksen.

"Ei se ollut sen vuoksi", vastasi tyttö. Hän ei ilmentanut minkä vuoksi oli tarttunut pojan käteen ja mitä varten oli sen päästänyt irti, mutta nuorukainen ymmärsi hänet ja kulki silmäillen eteensä hänen vieressään.

He eivät puhuneet sanaakaan keskenään, vaan kulkivat nopein, kuuluvien askelin kylän läpi.

Saavuttuaan oman majansa luo virkkoi tyttö lyhyesti: "Hyvää yötä!" Hän ei pimeässä ollut huomaavinaan nuorukaisen ojennettua kättä, vaan katosi nopeasti hänen näkyvistään.

Tytön kodin oven kuuli poika narahtavan ja vanhuksen lausuvan pari äkäistä sanaa; sitten oli kaikki ympäristössä hiljaista. Tähdet paloivat korkealla taivaalla ja kuun sirppi loisti. Jossain etäällä haukkui koira, ja nyt kuuli hän myöskin joen hiljaisen solinan. Huoaten kääntyi hän pois päin ja asteli kotiaan kohden.

IV

Muckerlin astuessa makuukammioon nousi oljenpunojatar vuoteellaan istualleen.

"Oletko vielä valveilla, äiti?"

"Olen."

"Mutta mistä se johtuu, että vielä näin myöhään olet hereillä?"

"Arvattavasti siitä, etten voi nukkua."

"Niinkö."

"Onko sulla ollut hauskaa?"

"On kyllä."

"Olitko yksin?"

Muckerl ei kyennyt vastaamaan.

"Kysyin, olitko yksin. Ahdistaako omaatuntoasi, sinä viekas, kavala poika, kun et saa enää suutasi auki? Luuletko asian paranevan sillä että vieraat ihmiset sen minulle kertovat?"

"Ah, sekaantuvatko siihen jo vieraat!"

"Olet ollut Zinshoferin Helenan kanssa."

"Niin kyllä olenkin."

"Niin, Jumala paratkoon, olisipa se edes joku toinen –"

"Minä en välitä kestään toisesta."

"En puhuisi halaistua sanaa, mutta juuri tuo!"

"Tiedän ettet sinä voi häntä sietää, nyt tuhlaat vain sen vuoksi liikaa sanoja riitaisuuksiin näin nukkumisaikana. Mutta minulla ei ole minkäänlaista halua torata kanssasi ja menettää yöntani,

eikä se olisi soveliastakaan, jos huomisaamuna varhain tahdon käydä työhön käsiksi. Hyvää yötä!"

"Sepä kaunista! Käskeä äitin olla vaiti ja mennä pois näkyvistä, sen siis jo olet häneltä oppinut ja luulet kai siitä olevan siunausta!"

"Siunaa ja varjele mitä mielessäsi kuvittelet! Jumala minua rangaiskoon, jos sinusta oli puhetta. En tahdo muuta kuin lepoa, koska asiasta ei kuitenkaan voi rauhallisesti keskustella kanssasi."

"Ellet voi levollisesti kuunnella, niin sano suoraan. Uskonhan varsin mielelläni, ettei hän ole minusta mitään puhunut; hän tahtoo kyllä päästä siihen mittaani, että saa sinut karsasmieliseksi äitiäsi kohtaan, kuten on ilman yhtäkään sanaa saanut aikaan senkin, että sinä hänen mielikseen olet tuhlanut rahoja yli varojesi."

"Se on tapahtunut omasta vapaasta tahdostani."

"Onhan sinulla vieläkin vapaa tahto!"

"Ja yli varojeni en ole tuhlanut."

"Niinkö? Onko sulla niitä niin runsaasti? Oletko saanut niitä niin kasoittain kokoon, ettei sun ensinkään tarvitse laskea, sieppaat vain käteesi? No, sepä minusta hauskaa on, mutta vasta ensi kerran kuulenkin sellaista. Mutta sen kumminkin sanon, että jos hyväntekijää haluat näytellä, niin anna almusi sellaisille, jotka niitä tarvitsevat ja ansaitsevat."

"Ne eivät olleet almuja."

"Ei suinkaan, sen hyvin uskon, lahjoja ne olivat, joita

antaessasi sinun vielä täytyi kauniisti pyytää, että ne ystävällisesti otettaisiin vastaan; sillä almuja ottamaan ovat zinshoferilaiset liian kopeita, vaikkei koko paikkakunnalla ole ketään niin puutteenaista kuin he ovat."

"Mutta äiti", huusi Muckerl vihasta nauraen, "tämähän jo saattaa ihmisen vallan epätoivoon; äsken juuri sanoit että minun tulisi antaa tarvitsevammille ja sitte et itsekään tiedä ketään, jolla olisi niukempaa kuin heillä! Sehän on järjetöntä!"

"Yhä parempaa, Muckerl, yhä parempaa! Sano sinä vain äitisi puhetta järjettömäksi, mutta oli se järjetöntä tai ei, en ole puhunut ainoastaan tarvitsevammista, vaan myöskin sellaisista, jotka almuja ansaitsevat."

"No niin, sinä puhut niin nopeasti ja vallan sekaisin, niin että loppuun kuullessa jo aamu valkenisi. Olen jo sanonut, etteivät ne olleet almuja, joita jakaessa minun olisi ollut pidettävä silmällä tarvetta tai ansaitsemista, minusta ne olivat lahjoja, ja omista varoistani saan kai antaa pois sen, mitä ilman katson tulevani toimeen."

"Sano ennemmin: mitä ilman muut eivät tule toimeen."

"Mutta minun rahojani ne kuitenkin ovat", sanoi nuorukainen uhkamielisesti, "ja siitä vähästä minkä ansiostani olen saanut säästettyä ja josta sinä et olisi tiennyt kerrassaan mitään, elleivät vieraat ihmiset olisi sitä kertoneet, ei sinun tarvitsisi niin suurta melua nostaa! Kaapin laatikkoamme olet saanut penkoa mielin määrin ja katsoa ettei ainoakaan homeinen kolikko ole sieltä pudonnut siihen saakka, kun minä aloitin puunleikkelyn; kaikki

raha, mitä talossa nyt on, on tullut minun työstäni, siihen en ole mitään sinulta ottanut enkä ota mitään, niin että voinet olla tyytyväinen!"

Oljenpunojatar löi kätensä yhteen ja katsoi ylös tuvan kattoon, ikäänkuin olisi saanut kuulla hyvin kohtuuttoman vaatimuksen. "Tyytyväinenkö?!" sanoi hän itkunsekaisella äänellä. "Olenko sitte niin huono äiti, etten suo lapselleni mitään iloa, vaan vaadin häntä raatamaan itsensä näännyksiin ansaitakseen minulle rahaa?! Oletko milloinkaan kuullut minun valittavan sitä pitkää aikaa, jolloin minun yksin täytyi puuhata ja huolehtia, jotta kunniallisesti tulisimme toimeen? En ole kammonut vaivaa enkä tuskaa pitääkseni puutteen meistä loitolla ja sen ohella en ole koskaan muuta ajatellut kuin että teen vain sen mikä on tunnollisen äidin velvollisuus! Jos yksinomaisesta vaimoväen työstä olisi jotain voinut saada säästöön, niin ei laatikon olisi tarvinnut odotella sinun rahojasi, joista nyt niin kerskailet ja joiden vuoksi minun pitäisi malttaa mieleni, malttaa mieleni senkin loukkauksen jälkeen, että meidän välillämme, jotka vielä emme ainoatakaan päivää ole olleet erossa, nyt yhtäkkiä on vieras, minulle kerrassaan vennon vierain, mitä olet voinut löytää! Ei, Muckerl, sitä et rahoillasi voi korvata, ja kun sanot, ettet minulta niistä mitään ota, niin sanon minä, että voit olla huoletta siitä etten minä koske *sinun* omiisi, en kolikkoonkaan! Jos olen tielläsi, niin lähden matkoihini. Kun kerran saatoin vuosikaudet ahertaa elatuksesta kahdelle, niin voin kai Jumalan avulla vielä tehdä työtä niin paljon että yksinäni tulen toimeen."

Hän painoi nyyhkyttäen päänsä tyynyyn.

Nuorukainen ojensi neuvottomana kätensä vanhusta kohden. "Äiti! Rukoilen sinua, ole nyt toki järkevä! Älä vaivu sellaisiin ajatuksiin, vaan mieti sanojasi, joilla saatat toisen vallan epätoivoon! Ajattelehan, minkä minä sille voin, että juuri *tu* tyttö minua miellyttää. Vertaappas vain muita häneen! Useimmat tekevät pahaä silmille, harvat kestävät lähempää tarkastelua eikä kukaan ole hänen arvoisensa. Jo ennenkuin olen tiennytkään, mitä kahdenlaiset ihmiset maailmassa merkitsevät, ei minua kukaan muu ole miellyttänyt, ja nyt vasta ei ensinkään! Mitään suurempaa onnettomuutta en voi kuvailla itselleni tapahtuvaksi kuin on se, ettei hän tulisi omakseni. Todellakin, en tahdo kertoa nyt, vaikka jo usein olenkin sitä tarkoin miettinyt, mikä siunaus koituisi työlle, kun varhaisesta aamusta juhlaaattoilta saakka sellainen kaunotar olisi kotona silmiäni edessä. Tuntuisi vallan siltä kuin joku taitavasti johtaisi kättäni puuta leikkelässä ja pensseliä käytsellessä; mutta jotta minua oikein ymmärtäisit, täytyy minun sanoa sinulle, kuinka iloiseksi ajattelen elämäni tulevan hänen kanssaan! Sanonpa vielä, ettei elämäni tuota minulle maailmassa minkäänlaista iloa ilman häntä! Sitä samaa huomiota vastaan olen jonkun aikaa kovasti puolustanut itseäni, sillä en ole muistanut ainoastaan sinun varotustasi, jos nyt ihminen sellaisessa sokkoleikissä mitään voi varoa, vaan olen myös huomannut ensinnäkin mitä itseeni tulee, etten kauneudessa voi asettua hänen rinnalleen, ja sitten olen hänessäkin tullut näkemään yhtä ja toista mikä ei ole

voinut minua miellyttää eikä voi vieläkään, mutta kaikesta tästä huolimatta minulla ei ole mitään muuta toivoa eikä tahtoa kuin saada ja pitää hänet. Niin, hän on turhamainen, taloudesta välinpitämätön ja uhkamielinen, mutta kuinka monet ovatkaan sellaisia, ettei maksa vaivaa totuttaa heitä pois niistä vioista. Hän taas – se johtui heti mieleeni – voisi vielä tulla mieleiseksi, oikein mieleiseksi, jos hän olisi alituisesti sinun seurassasi, oppisi sinusta! Sen vuoksi olen toivonut, koska en voi erota hänestä ja hän mielestäni sittekin on hyvä, että sinä kumminkin kerran minun mielikseni voisit häntä sietää!"

"Niin, koska sinä et voi toista, pitää minun voida kerrassaan toista", mutisi oljenpunojatar. "Sellaisia ovat lapset! Heidän ensi huudostaan alkaen täytyy vanhempain mukautua heidän tahtoonsa. Siitä hiukkasesta myöntyväisyyttä, mikä seuraa muutamaksi hetkeksi silloin kun lapsenkengät on vedetty jalkaan siksi kunnes ne ovat rikki, ei kannata puhuakaan. No, nukutaan nyt jo tämä juttu unhotuksiin. Hyvää yötä!"

"Hyvää yötä, äiti", sanoi Muckerl ja veti syvään huoaten peitteen päälleen.

Oljenpunojatar alkoi nyt pitää vakavaa itsetutkistelemusta. "Mitä hyödyttikään tuo ikävä tora? – nuhteli hän itseään. – Enhän sentään vielä ole niin vanha, etten voisi kuvitella, millainen on nuoren mieli, Miksi kokoan heiniä vastatuuleen ja latelen pojalleni moitteita tuosta tytöstä, jota ilman hän ei voi olla, kun voisin olla iloinenkin siitä että tyttö on hänelle hyvä? Siksi etten tahdo sen muitakaan miellyttävän, mikä ei ole

minun mieleistäni, ja oikeastaan minulla onkin ollut kaunaa yksistään vanhaa Zinshoferin emäntää vastaan; häntä en ole milloinkaan voinut sietää, mutta minkä voi tytär äidilleen? Pitääkö hänen juuri olla samanlaisen? Tuiki kunnollisilla vanhemmilla on usein pahantapaiset lapset; voihan asianlaita kerran olla päinvastainenkin. Kun Helena kerran tulee sellaiseen kotiin, jossa hän ei näe eikä kuule mitään huonoa, niin kyllä hän antaa oikaista itseään, niin taipumaton hän ei sentään ole; miksi hänestä siis ei tulisi hyvä vaimo, varsinkin Muckerlille, josta varmasti tulee kelpo mies?! Niin juuri! Mutta kaikkea tätä minun olisi pitänyt ennemmin ajatella sen sijaan että käytän vihasia sanoja niin etten vihdoin enää voi pidättää myrkkyä ja sappea. Olenpa tosiaankin oikein ilkeä, itsepäinen eukko!"

"Muckerl", huusi hän puoliääneen, "nukutko jo?"

"En, äiti."

"Mietin tässä juuri, että lienee viisainta kutsua zinshoferilaiset tänne meidän luoksemme, jotta ihmisten puheet ja juorut loppuisivat ja asia kehittyisi vallan sopuisasti. Jos sinulle sopii, niin ei minulla olisi mitään sitä vastaan, että pyytäisit heitä ensi sunnuntaina pistäytymään tänne."

"Kyllä, äiti."

Enempää hän ei sanonut, mutta siihen, millä tavalla hän sen sanoi, oli vanhus hyvin tyytyväinen.

* * * * *

Niin olivat sitten nuo neljä ihmistä sunnuntaina iltapäivällä koolla oljenpunojattaren majassa. Emännät istuivat vastapäätä

toisiaan eivätkä lausuneet toisilleen hyvää eikä pahaa, vaan juttelivat ilmasta ja taloustoimista; oljenpunojatar, tietoisena etevämmyydestään, puhui laajasti ja seikkaperäisesti, ja Zinshoferin emäntä pisti väliin jonkun lyhyen, vähäpätöisen lauseen, usein salaviihkaa haukotellen. Helena käyttäytyi pikemmin arvokkaasti kuin ystävällisesti; hän katsoi enimmäkseen alas eteensä; harvoin loi hän katseensa Muckerliin, joka istui häntä vastapäätä eikä kääntänyt silmiään hänestä. Muckerl oli ainoa, jota ei ikävyys vaivannut, sillä hän tunsu itsensä aivan rajattoman tyytyväiseksi ja onnelliseksi.

Seuraavasta päivästä alkaen pidettiin kylässä varmana asiana, että nyt oli kaikki selvillä oljenpunojattaren Muckerlin ja Zinshoferin Helenan välillä. Tyttö pysyi muutoin käytöksessään aivan entisellään, mikä sai vanhan oljenpunojattaren yhä merkitsevämmästi pudistamaan päätään. Helena ei lainkaan koettanut imarrella Muckerlin äitiä, ei etsinyt hänen seuraansa ja kohteli tavatessaan häntä kylmästi; eikä hän myöskään kiihottanut eikä vastustanut nuorukaisen ihailua. Niin, vähemmän hyvänluontoista hän olisi varmaankin iskenyt lonkkaan, sillä hän ei taipunut mihinkään pyyntöön eikä kiitokseen.

Pidettyään vaatteet tai kengät rikki sanoi hän Muckerlille: "Katsohan sentään kuinka pian ne menevät pilalle! Ovatpa ne aika petollisia ihmisiä, jotka tällaisia saattavat myydä, ja sinäkin annat tunkea itsellesi kaikenmoista huonoa tavaraa." Tai jos hän halusi saada jotakin, korukapineen tai muun sen tapaisen, kysyi

hän: "Etkö sinäkin luule että se olisi kaunis ja sopisi minulle hyvin?"

Nuorukainen koetti sitten hankkia parempaa tavaraa ja myöskin kaunista ja pukevaa.

Helena kieltäytyi jyrkästi enää toista kertaa tulemasta Muckerlin seurassa ravintolaan. Eihän hänestä ollut ihmisten seuraan ja siksi oli vaikeaa istua hänen kanssaan heidän joukossaan. Mutta kirkkojuhlanan – silloin tyttö lupasi lähteä Muckerlin kanssa tanssipaikkaan.

"Voi hyvä Jumala", voivotteli oljenpunojatar, "enpä olisi uskonut tuota tyttöä noin kopeaksi; mitä enemmän poika nöyrtyy, sitä koppavammaksi se käy, ja kaikkeen on Muckerl olevinaan tyytyväinen."

Nuorukainen ei ollut olevinaan tyytyväinen, hän oli sitä todella. Rakkaammalta kuin sellainen, joka pitää itsensä liian halpa-arvoisena, tuntui hänestä toki tyttö, joka ehkä piti itseään hieman liian arvokkaana, mutta ei kuitenkaan liian hyvänä hänelle. Ei, sitä hän ei tehnyt. Tiesihän Muckerl mikä häntä odotti ensi kirkkojuhlanan!

Siihen oli vielä jotensakin pitkä aika.

V

Se seikka, että kauniit tytöt mielellään sietävät rinnallaan vähäpätöisen näköisiä, ei liene vaikea selittää, ja sillä tosiseikalla, että viimeainitut tunkeutuvat ensimainittujen lähetyville, on kai perusteensa siinä, että seurustelussa niin suuresti ihailun kanssa on odotettavissa monipuolisia opetuksia niissä asioissa, jotka nyt kerran useimpien ihmisten elämässä ovat huvittavimpia ja sinä pysyvät, rakkaudessa ja rakastetuksi tulemisessa. Että nuo vähemmän kauniit samalla muka toivovat sopivassa tilaisuudessa voittavansa itselleen jonkun sydän-sairaista hyljätyistä, lienee yleensä vain ilkeä ja aivan perusteeton syytös.

Niiden tyttöjen joukkoon, jotka Helenan seura hakivat, kuului myöskin Matznerin Sepherl. Tuo karkeakätinen, jolla oli ihmettelevät silmät, osasi imarrella itsensä toisen suosioon; hän ylisteli suunnattomasti Helenan kauneutta ja toisaalta hän ei osannut kyllin kiitellä Muckerlia, niin että hänen mielestään oli vallan päivänselvää, ettei kylän kaunein tyttö seurustellut kenenkään tavallisen talonpoikaisnuorukaisen, vaan niin taitavan ja niin verrattoman kanssa. Tuo kaikki oli hyvin mieluista kuulla.

Sepherl oli myöskin Sternsteinin kartanon kateellisessa ihailussa samalla kannalla kuin Helena, kun sitävastoin kaikki muut tuolla alhaalla kukkulan juurella olivat tyytyväiset Jumalan asettamaan eroon rikkaan ja köyhän välillä eivätkä uneksineet taikasauvasta, joka voisi kohottaa heidät kukkulan laelle.

Sepherl oli jo monasti käynyt tuossa rikkaassa kartanossa. Hänellä oli siellä muuan vanha täti, joka vuosia sitten kuolleen emännän jälkeen hoiti taloutta; tuo kunnan taloudenhoitajatar katsoi kyllä merkityksensä varsin suureksi, mutta tiesi vallan oikein, että hänen itsensä vain oli kiittäminen mahtavan suurta tilaa, eikä hän sopivassa tilaisuudessa mielellään voinut olla ällistytymättä sitä tai tätä kylän lapsukaista kuljettamalla häntä ympäri hovin huoneustoja. Pari kertaa olivat nuo molemmat tytöt käyneet vanhuksen luona, saamatta nähdä koko suuresta Sternsteinin hovista muuta kuin sen todellakin kodikkaan tuvan, mutta sitten heitä kutsuttiin tulemaan seuraavan sunnuntain iltapuolella, jolloin herrasväki olisi "ulkona" ja palvelusväestäkin harva olisi kotosalla.

Oli aurinkoinen syys-iltapäivä, kun nuo molemmat tytöt

Muckerlin seurassa astelivat jokirantaa pitkin läpi kylän, jonka keskipaikoilla, kirkkoa vastapäätä, silta kulki joen poikki ja vei

Sternsteiniin nousevalle tielle.

"Jumalan haltuun, Muckerl", sanoivat tytöt, sillä nuorukaista ei oltu kutsuttu ja hänen tulonsa samassa seurassa olisi ollut epäkohteliasta. "Jumalan haltuun, älköön aika sillävälän tulko sinulle pitkäksi!"

"Älkää siitä huolehtiko", virkkoi tämä sillan kaidepuihin nojautuen.

"Pitäkää hauskaa!"

Helena oli kyllin ilkeä huutaakseen hänelle: "Samoin sinäkin";

sitten kiiruhtivat tytöt ketterin jaloin kukkulaa ylös.

"Saatpas nähdä, Helena", huohotti hengästyneenä Sepherl, joka ei tahtonut onnistua pääsemään toverinsa rinnalle, josta oli jäänyt puoli askelta jälkeen. "Saatpas nähdä, miten paljon ja mitä kaikkea tuolla ylhäällä on; tulet vallan haltioihis siellä."

Helena hymyili avoimilla huulillaan, joiden välitse hän nopeasti kävellessään imi ilmaa. Hän päätti olla tulematta "vallan haltioihinsa".

Mutta mitä voivat inhimilliset päätökset tuntemattomia ja aavistamattomia vaikutelmia vastaan? Vanha emännöitsijä otti nuo molemmat tytöt tutunomaisella ystävällisyydellä vastaan ja kestitsi heitä kupillisella kahvia, mikä oli harvinaista juomaa tuolla alhaalla asuville ihmisille; sillä piti herätettämän oikea mieliala, sillä tyhjä vatsa haittaa näköä. Sitten käytiin "katsastelemaan."

Sepherlille ei siellä ollut mitään uutta nähtävää, hän vain pikimittäin vilkaisi kaikkea mitä näyteltiin – silmät olivat sentään kylliksi ihmettelevät saamaan tuon ylen kunnianhimoisen tätirouvan hyvälle tuulelle – ja huvittelihe pitämällä silmällä Helenan kasvoja; tämän ei alussa tarvinnut lainkaan käyttää väkipakkoa itseään kohtaan pysyäkseen maailman välinpitämättömimpänä olentona, sillä maakerroksessa olevien palvelusväen huoneiden läpi kuljettaessa näki hän vain enemmän huoneita ja talouskapineita yhdessä paikassa kuin hänellä muulloin oli tilaisuutta nähdä yhteensäkään, mutta mitään tavallisuudesta poikkeavaa ei hän kumpaisessakaan huomannut.

Vaan kun hän sitten astui pihan poikki ulkokuononrakennusten puolelle, jotka olivat täynnä kiiltäviä, mukavia kaluja, jopa koneitakin, joiden käyttämisselityksiä kuunnellessa hän itsetietoisesti nyökäytti päätään ja mutisi jotakin, teeskennellen ymmärtävänsä kaikki, kun hän kulki täyteen ahdettujen latojen ohi, kun sivurakennuksessa sadat kuhertelevat, kiekuvat, kaakottavat ja kaklattavat elukat saattoivat hänet vallan pyörälle, ja kun hän lopuksi seisoj suunnattoman suurissa navetoissa kokonaisen karjalauman edessä, jossa toinen elukka oli toistaan kauniimpi, – silloin hänen silmänsä kuitenkin vähitellen suurenivat, ja hämmästyneenä hän hiipi toisten rinnalla, kun mentiin takaisin asuinrakennukseen, jonka yläkertaan nyt noustiin.

Paljon hän siellä näki, kulkiessaan hengitystään pidättäen huoneesta huoneeseen, valituimman muotoisista välttämättömistä esineistä ylellisyystavaroihin asti, jotka komeilivat paikoillaan, ikäänkuin siellä ilman niitä ei olisi voitu tulla toimeen. Runsas liinavaate- ja pukuvarasto sai hänet päästämään äänekkään ihmetyksen huudahduksen, kun emännöitsijä avasi kaapit. Suuri lukittu kaappi, johon hän loi aran katseen kuullessaan sen olevan ylintä hyllyä myöten täynnä kallisarvoisia pöytäastioita ja hopeakaluja, vihdojn rautainen arkku, jota ei varas eikä tuli voinut tuhota ja jossa isäntä säilytti enemmän rahaa kuin kaikki kyläläiset tuolla alhaalla taloineen ja tiluksineen voisivat vastata ja jota katsellessaan hän melkein hartaasti pani kätensä ristiin – kaikki tuo sulj hänessä *yhdeksi*

ainoaksi kuvaksi rikkauden vallasta ja ihanuudesta.

Alakuloisena ja pelokkaana poistui hän huoneista ja hengitti keveämmästi, kun lähdettiin puutarhaan. Vanhus itse asiassa johdatti nuo molemmat työt sinne vain sen vuoksi että sieltä, eräästä suuresta viiniköynnösmajasta, parhaiten saattoi näyttää millaiset tilukset Sternsteinin kartanoon kuuluivat. Olipa siinä maata ja mantua, mutta minkään vertaistaan vailla olevan tilan vaikutusta se ei kuitenkaan tehnyt; se ei ulottunut sinne asti missä maa ja taivas sulivat yhteen, ja olihan ympärillä paljon vieraitakin tiluksia.

Emännöitsijä asetti tyttöjen eteen vielä lasillisen viiniä, jotta he, kuten hän hyväntahtoisesti huomautti, jälleen virkoaisivat elämään; sitten lausui hän kummallekin jäähyväiset, hyvin tyytyväisenä että oli antanut heille aiheutta olla nyt vähemmän virkeitä kuin konsanaan.

Hyvän matkaa kulkivat tytöt vaieten; sitten pysähtyi Helena ja katsoi Sternsteiniin päin. "Olit oikeassa, Sepherl", hän sanoi, "siellä voi tosiaankin joutua vallan haltioihinsa."

"Enkö sitä sanonutkin?" virkkoi toinen.

"Ajattelesta vain", jatkoi Helena, "se, joka kerran Sternsteinin isännän pojan saa... hänellähän ei muuta poikaa olekaan?"

"Vielä sitä kysyt! Niinpä niin, Toni vain."

"Sille, joka hänet kerran sieppaa ja pääsee istumaan tuonne ylös, sille varmaankin tulee niin hyvät päivät ettei prinsessoillakaan sen parempia voi olla!"

"Pyh, mitä loruilet! Prinsessasta, joka on tottunut syömään

kultaisista astioista ja jonka edessä sotamiehet paljastavat aseensa, puuttuu vielä paljon! Luuletko että joku tuommoinen oikein rikas talonpoikaistyttö siellä saisi nauttia mitään erikoisempaa kuin mihin hän isänsä talossa on tottunut. Niin köyhät ihmiset kuin me luulisimme siellä todellakin olevamme ihan kuin taivaanvaltakunnassa, mutta meistä sinne ei kukaan pääse."

"Tuskin", huokasi Helena.

"Ei pääse, sen sulle sanon! Ajattelehan toki, kuinka ylpeitä ne kaksi ovat, sekä ukko että poika. Ketään tyttöä tällä seudulla, niin kosolta kuin meitä onkin, ei Toni pidä edes sen arvoisena että vastaisi tervehdykseen."

"Se on vain oikein niille, jotka sitä puhuttelevat", huudahti Helena, "minä en sitä tervehdi!"

"Ja jos se joskus", jatkoi Sepherl, "alentuisi luomaan silmäyksen johonkin meistä, niin löisi isänsä siltä silmät päästä siinä paikassa."

"Tapahtukoon hänelle niin minun tähteni, – Jumala syntini anteeksi antakoon, – mutta minä voisin olla tyytyväinen: silloin täytyisi ukon Sternsteinin kartanon uhallakin luovuttaa hänet helpommalla, ja hovin vuoksi ottaisin kyllä sokeankin Tonin."

"Hyi, miten voitkaan puhua noin kauheita, kun sinulla kuitenkin osaltasi on poika, josta voit ylpeillä! Sternsteinin Toni, niin rikas kuin onkin, ei kuuna päivänä ole muu kuin talonpoika, hänen rinnallaan on oljenpunojattaren Muckerl vallan toista. Sen lisäksi ei tuo kopea sternsteiniläinen – jos jolloinkin olet häntä

lähempää tarkastellut, niin sun täytyy myöntää että olen oikeassa – lähimainkaan ole kaunis ja voimakas eikä hän tosiaankaan voi, kuten Muckerl, korvata näppäryydellään, kunnollisuudellaan ja hyvyydellään sitä minkä häneltä voimaa ja sievyyttä puuttuu."

"Katsohan vain, mitä kaikkea sinä hänestä tiedät", nauroi Helena, "vallanhan minun on ruvettava kilpailemaan sinun kanssasi; näyttää aivan siltä kuin olisit rakastunut Muckerliini."

Sepherl käänsi punastuvat kasvonsa pois päin. "Astele eteenpäin, äläkä ole hullu."

"Eihän sun tarvitse punastua ellei se ole totta", hännäsi Helena. Häntä huvitti kiusotella turhilla loruilla Sepherliä, jonka arveli kadehtivan häntä nuorukaisen yksinomaisesta omistamisesta. Hän löi häntä lujasti olalle. "No, älä pahastu! Jos kerran pidät häntä niin suurella arvossa, niin voithan ottaa hänet. Anna minulle yksi ainoa hyvä sana, niin luovutan hänet sulle."

"Oletko milloinkaan kuullut minun päästävän ainoatakaan sanaa, joka oikeuttaisi sinut puhumaan minulle tuolla tavalla?" virkkoi Sepherl vihastuneena. "Ettei Muckerl tahdo ketään muuta kuin sinut, ja vaikka jonkun tahtoisikin, niin kaikkein viimeksi minut, sen hyvin tiedät, ja koska sen tiedät, niin sanon sulle kerralla, että tuollainen ajattelematon pila vain halventaa sinua ja että minä pidän itseäni aivan liian hyvänä olemaan sinun pilkkanasi!"

"Mutta sinäpä vasta vähästä suutut", sanoi Helena katsahtaen häneen olkansa takaa. "Kun poika kerran on minun, niin onhan toki leikinteko omastani sallittua? Ja jos piloillani lupasin

luovuttaa hänet sinulle, niin eihän sun siitä tarvitse loukkautua, koska kerran pidät häntä niin verrattomana! Tämä on leikkiä, mutta totta puhuen – hän on sellainen kuin hän on ja minä sellainen kuin minä olen – jos joku toinen vain koskisi häntä pikkusormeenkaan, niin voit uskoa, etten enää hänestä riitelisi!"

Niin, kannattipa Zinshoferin Helenan puhua sillä tavalla. Sepherl nyökäytti myöntävästi päätään. "Jos jonkun päähän pälkähtäisikin kilpailla sinun kanssasi, niin Muckerl vain nauraisi sille. Mutta katsoppas, tuolla hän vielä kärsivällisesti seisoo sillalla."

Siellä hän todellakin vielä seiso. Paljon vettä oli hänen siinä odotellessaan vierinyt virtaa alas, ja hän mietti mielessään kuinka paljon sitä vielä täytynee sillan alitse juosta ennenkuin tapahtuu se mitä hän toivoo ja haluaa.

Hän seiso vastavirtaan päin niin että hän näki vain tuon alituisen tulvimisen ja valumisen eikä kiinnittänyt huomiotaan siihen kuohuvaan, kohisevaan, rauhattomaan vesipyörteeseen, joka hänen selkensä takana kuljetti pois kaiken minkä oli tuonutkin, puunpalaset ja oljenkorret.

* * * * *

Varhain seuraavana aamuna ilmestyi Helena Sternsteinin hoviin.

"Hyvänen aika, mitä sinä haet?" kysyi vanha emännöitsijä hänet nähdessään.

"Ajatelkaahan", virkkoi tyttö näyttäen oikeanpuolista korvalehteään, "kun minulta on korvarengas hukassa. Enköhän

ole pudottanut sen tänne teille?"

"En ole sattunut näkemään."

"Voihan se sentään olla jossain kätöksässä – "

"Tahdonpa pitää silmällä."

Pihan poikki astui lyhyenlanta, vankkaruumiinen nuorukainen heidän luokseen.

"Siinä on meidän isännän poika", kuiskasi vanhus töykäten tyttöä kyynärpäällään.

Helena katsoi tulijaa. Hänellä oli kiharainen, musta tukka, suora, jokseenkin paksu nenä ja ruskeat, kirikkaat silmät. Tyttö ei odottanut sen jälkeen mitä Sepherl oli hänestä kertonut mitään tervehdystä, mutta ei myöskään itse tervehtinyt häntä.

"Kukas sinulla on täällä luonasi, Kathel?" kysyi nuorukainen.

"Se on Zinshoferin tytär tuolta alhaalta", vastasi vanhus tehden sivumennen kädenliikkeen kukkulan juurelle päin ikäänkuin osottaakseen kuinka vähän merkitsi täällä ylhäällä kaikki se mikä tuli tuolta alhaalta. "Matznerin Sepherl toi hänet eilen tänne muassaan, ja minäpä sain hänen silmänsä suuriksi leviämään täällä. Pelkästä katselemisesta on hän kadottanut toisen korvarenkaansa aivan huomaamattaan. Eikö niin, tyttöseni?" Hän pani luisevan kätensä tytön pyöreälle olalle.

"Totta se on", virkkoi Helena, "kaunista teillä on täällä ylhäällä." Mutta hän sanoi tämän tyynen tunnustuksen äänellä ikäänkuin ei eilen olisi nähnyt mitään tavatonta ja niinkuin hän pikemmin harvinaisuuden vuoksi kuin minkään muun syyn tähden asuisi kurjimmassa majassa alhaalla.

"No, jos se kerran on sinua miellyttänyt", sanoi nuorukainen, "niin voitahan tulla useamminkin."

"Olet hyväntahtoinen", nauroi tyttö, "ajattelet kai ettei kukaan silmillään vie teiltä mitään pois ja sallit katsella."

"Oletko sinä siitä niin huvitettu?" hymyili nuorukainen. "Kukapa tietää vaikka hyvinkin pian kerjäisit täältä yhtä ja toista."

"Niinkö luulet?" kysyi tyttö katsoen häntä suoraan silmiin. "Jos jotakin pyytäisin, niin se olisi toista, mutta kerjäämiseen en alennu, mietinpä usein vielä sitäkin, otanko vastaan mitä mulle tarjotaan." Hän kääntyi emännöitsijän puoleen. "Olkaa siis hyvä ja pitäkää silmällä korvarengasta. Jos se sattumalta löytyisi, niin pistäkää talteen minulle. Olisi ikävää, jos se hukkuisi. Toinen ei ole minkään arvoinen ilman toista ja sitäpaitsi on se lahjaksi saatu. Katsokaa, tällainen se on." Hän taivutti kaulaansa ja ojensi päätään eteenpäin, jotta vanhus saattoi nähdä vasemmassa korvaleddessä olevan renkaan; sitten hän kääntyi lähteäkseen. "Jumalan haltuun!"

Nuorukainen päästi hiljaisen vihellyksen. "Tyttö on hieman ylpeäluontoinen, näyttää minusta."

"Niin minustakin", tuumi vanha Kathel.

"Mutta sievä kumminkin, se minun täytyy sanoa."

"Hän on oljenpunojattaren Muckerlin hempukka."

"Pyhänkuvaintekijän?"

"Sen saman."

"Vai niin."

Kun Helena saapui alas mökkiin, torui vanha Zinshoferin eukko:

"Missäs sinä jo näin varhain kuljeksit?"

"Ylhäällä hovissa olin. Multa taisi eilen pudota sinne korvarengas – "

"Pyh, sinä hanhi, katso toisella kertaa ensin tarkoin kotoa ennenkuin hyppäät joka kolkkaan. Korvarenkaasi on pöytälaatikossa, juuri äsken sen siellä näin."

"Jestas sentään, kuinka hajamielinen minä olen! Todellakin, siellä se on. No, nyt olen mielissäni. Olisinpa voinut säästää jalkavaivan ja murheen sen vuoksi."

Hän loi aran katseen äitiinsä ja hymyili itsekseen tämän kääntäessä hänelle selkänsä.

Oli iltapuoli päivää, kun Sternsteinin kartanon Toni sytyttyään keittiössä piippunsa lähti ulos ja alkoi hitaasti kävellä suuren niityn poikki; jostain toisesta olisi voinut tuntua pahalta tuo kauniin heinän maahanpolkeminen, mutta kuka saattoi moittia siitä häntä, tulevaa tilanomistajaa? Ei edes nykyinenkään omistaja, hänen oma isänsä, olisi voinut ihmisten kuullen häntä tästä nuhdella, ja "ripitys" neljän silmän nähden pelotti nuorukaista sitä vähemmän, kun se tähän saakka aina – ja vallan toisten kepposten vuoksi – oli sujunut varsin sievästi. Vanhus tosin kehui ankaruuttaan, mutta jos itse teossa hänen "ainoansa", josta isä ylpeili, pahotti hänen mielensä, tyytyi hän osottamaan ylemmyyttään siten että kovasti huutaen ja meluten selitti suunnitellun, tapahtuneen tai tapahtumattomaksi

jääneen asian järjettömyyden, sopimattomuuden tai turhuuden, kunnes hän aivan hengästyi tai kunnes puheen lanka katkesi; nuorukaisen ei tällöin tarvinnut muuta kuin nöyrästi kuunnella, ja siihen hän kernaasti tyytyi.

Toni oli kulkenut noin kaksi kolmattaosaa matkasta jokirantaa pitkin, kun hän näki viimeisen hökkelin oven avautuvan ja Helenan astuvan ulos. Tyttö heilutti jotain pestävää vaatetta kädessään ja astui varovaisesti askel askeleelta entisiä jälkiä myöten, jotka portaiden tavoin johtivat rantaan. Siellä hän kumartui, upotti täyteläiset käsivartensa vesipyörteeseen ja pesi liinakappaleensa.

Tytön huomattessaan siristi nuorukainen silmiään ja veti suunsa leveäksi. Hän jatkoi hitaasti matkaansa, kunnes seisoivat vallan vastapäätä tyttöä kahden kuihtuneen pajupensaan välissä. "Pst! Pst!" antoi hän suhista.

Tyttö karkasi kirkaisten pystyyn ja kun hän painoi molemmat kätensä, sormet hajallaan, vähän kaulan alapuolelle täyteläistä rintaansa vasten, liukui vaate pois; töin tuskin hän ehti jalkaterällään astua sen päälle, ettei se päässyt uimaan veden mukana.

"Herranen aika sentään kuinka säikäytit minua", sanoi hän hiljaa.

Taas leikki nuorukaisen suupielissä ivallinen hymy, mutta se hävisi pian, ja hän sanoi, hiljaa hänkin, ärsyttelevän tuttavallisesti: "Mene tuonne niitylle, jonka näet leviävän silmiesi edessä, hetken perästä näet minunkin tulevan sinne."

Tyttö veti otsansa kurttuun ja puri alahuultaan, kumartuen samalla nopeasti veden yli.

Hetkisen kuluttua virkkoi poika: "Kuules, minulla oisi vähän puhuttavaa sinulle."

Tyttö tempasi nopeasti vaateen, sitten tarttui siihen molemmin käsin, kääri sen kokoon ja pusersi kuivaksi; sitä tehdessään oli hän toipunut säikähdyksestään, mutta vasta sitten kun oli työnsä suorittanut käänsi hän kovasti punastuneet kasvonsa nuorukaiseen päin ja sanoi tyyliä ja tuikeasti: "En tiedä mitä sinulla olisi puhumista minulle, enkä myöskään ole lainkaan utelias." Hän kääntyi mennäkseen.

"No, elähän nyt", sopersi poika ja pyörähti ympäri; tämän liikkeen tehdessään luuli hän huomaavansa tytön majan ovella nauraen katsahtavan häneen olkansa takaa. Siitä sai hänkin rohkeutta kääntää päätään, mutta hän kohtasi vain tytön suuret, kerrassaan epäsuopeat silmät, ja hän asteli harmissaan, lakki niskassa, kädet housuntaskuissa, sääret koukussa pitkin tietä, jota oli tullutkin. —

Kun Sternsteinin kartanon väentuvan pitkällä pöydällä ruokavadit höyryivät, silloin astui isäntä esiin ja luki kovalla äänellä ruokarukouksen; rengit ja piit mutisivat sen itsekseen. Sitten isäntä istuutui, otti pari lusikallista maistiaisiksi ruuasta, mikä oli toisille merkinä, että saivat ottaa lautasensa täyteen tai kukkuralleen, kukin arvonsa mukaisessa järjestyksessä. Palvelusväen syödessä leikitteli; isäntä lusikallaan, tarkkasi olivatko jonkun kasvot "karsaat" ja kyseli joiltakin lyhyesti

yhtä ja toista. Lopuksi lausui hän kiitossanat ja meni Tonin kanssa ylös upeaan huoneeseen, jossa nuo molemmat istuivat huolellisesti katetun pöydän ääreen, kuten heidän sopikin, koska he kerran rakkaan Herramme kiistämättömän tahdon mukaisesti olivat maailmassa paremmassa asemassa kuin muut ihmiset. Illalla aterian jälkeen, kun vanha Kathel oli vienyt pois pöytäastiat, jäivät isä ja poika häiritsemättömään rauhaan.

Sternsteinin kartanon isäntä oli, huolimatta siitä että hän käveli ja istui hieman etukumarassa, puolta päätänsä poikaansa pitempi, ruumis oli kookas ja häränniska kannatteli isoa, matala- ja leveäotsaista päätä. Riippuvien poskien yläpuolelta vilkkuivat pienet, harmaat, liikkuvat silmät, joita varjosti paksut kulmakarvat, ruskeat kuten lyhyeksileikattu tukka ja poskipartakin, joka ulottui korvien yläpuolelta aina poskien alimpaan osaan saakka; tylppä nenä pisti esiin yläpuolelta suun, jonka paksujen pöhöhuulien välitse hän huohottaen imi ilmaa ja yksitoikkoisesti äänteli.

Tonin mielessä pyöri kysymys: mahtoiko vanhus tietää hänen niitynpolkemisestaan? Ei hän kuitenkaan kauaksi aikaa jäänyt siitä epätietoiseksi.

Isäntä kumartui pöydän reunaan asti, tarkasteli "ainoaansa" kulmakarvat rypyssä ja alkoi nyökytellä päätänsä. "Oletpa sinä aika lintu sentään!" murahti hän.

"Minkä vuoksi, isä?"

"Minkä vuoksi? Minkä vuoksi? Totta kai tiedät minkä vuoksi ja tiedät senkin etten voi sietää tuota ulkokullaista kysymystä!"

Eikö tänään ole melkein kokonaiset niitynalat pitkin ja poikin tallattu lakoon? Mitä sinä oikeastaan ajattelet polkiessasi tilan maita, pidätkö niitä minun ominani vai sinun? Minun mielestäni ne ovat minun omaisuuttani niin kauvan kuin ne eivät ole sinun, ymmärrätkös, ja sitä minä en kärsi että vahingoitait sitä mikä on minun! Älä vain rupea hupsuttelemaan minulle sellaista, että ne muka kuitenkin kerran tulevat sinulle, siihen on vielä, kuten sanottu, pitkä aika, ja vaikkapa ajatuksissasi kuvitteletkin itseäsi tulevaksi omistajaksi, niin on tuollainen tuhlaus sitä tyhmempää, ja minä näen kyllä, että on sulaa Jumalan armoa, mitä kauvemmin hän antaa minun pitää täällä isännyyttä. Eläkä sinäkään ajattele naimista, eläkä luule että minä tästä sinun vuoksesi poistun niin kauvan kuin hiukankin vielä pystyn liikkeelle. Ei hetikään! Sillä oitis kun oisit herraksi päässyt juoksisit kai iloisten veikkojen kanssa pitkin peltoja ja niittyjä ja polkisit Jumalan viljan maahan; mutta se olisi rappeutumisen alku, ja saisinpa pian nähdä senkin, ettei minun mainiossa talossani enää olisi kattoa eikä seiniä! Voi, ei, onhan minulla kekseliäs notarjukseni, kun kerran lähden – vielä en sitä ajattele – mutta silloin täytyy hänen jänkätä asia siten, että minä kuitenkin saan olinsijani ja tarpeeni talosta, vaikkei sinun omaksesi jäisi yhtään kiveä rakennuksesta eikä jalanleveyttä maata. Keittämäsi sopan saat itse lusikoida, minulta sun ei tarvitse odottaa hatuistakaan; ulosottajana en tarvitse mitään sisäänpanijaa. Ymmärrätkö? Niin, siinä se pölkkypää vain istuu ja antaa puhua itselleen kuin tukille." Hän löi nyrkkiään pöytään.

"Sanoppa nyt, se minun ainakin pitää saada tietää, mitä sinä oikeastaan olet tuolta niityltä hakenut?"

"Mutta enhän minä niin mitään, isä. Suoraan sanoen se oli vain ajattelematonta kujeilua."

"Ajattelematonta kujeilua? No niin, johan minä sitä ajattelinkin, se on siis kerrankin viimeinen sanasi. Ajattelemattomista kujeistasi olen saanut kyllikseni! Elä laita niitä toiste!"

"Sitä ei enää koskaan tapahdu." Vanhus nousi ylös. "Puhua kyllä osaat, mutta jos luulet voivasi leikitellä minun kanssani, niin kyllä ensi kerralla näytän sulle täyttä totta."

"Ei sitä tarvita."

Isäntä painoi päänsä kohotettujen olkainsa väliin ja astui muristen ovea kohti.

"Hyvää yötä, isä", huusi Toni ja katsoi salaviihkaa hymyillen hänen jälkeensä.

Ukko meni makuukamariinsa, jossa ei ollut muita huonekaluja kuin yöpöytä, kaksi tuolia ja rautasänky; siellä eivät syöpäläiset viihdy, ja olkialustalla, joushimatrassilla ja jyrkevien kattopölkkyjen alla on terveellisintä nukkua, niin oli Sternsteinin isännälle vakuuttanut eräs, joka oli elänyt sotamies-elämää ja huolimatta kestetyistä vaivoista päässyt satavuotiaaksi; ja niin vanhaksi toivoi hänkin tulevansa. Hän ajatteli, ettei hänen vielä pitkiin aikoihin tarvinnut luovuttaa taloa pojalleen ja että hän tämän "ajattelemattomalle kujeilulle" kyllä aina keksii hyvän vastaväitteen, ellei hän ennen aikaansa ja poikansa mieliksi

tahtoisikaan luovutusta tehdä.

Se olisi Tonin pitänyt tietää; hän olisi lakannut nauramasta älykästä isäänsä.

VI

Aamusella kaksi päivää tämän jälkeen seisoivat Sternsteinin Toni ladon lautaseinää vasten nojaten tupruttelemasta paksuja savuja piipustaan. Hän katseli alas oljenpunojattaren Muckerlin majaa kohden; tämä oli parhaillaan vanhan päivätyöläisen Gregorin kanssa kantamassa jotain suurta laatikkoa käsikärryihin. Kun työ oli tehty, kumartui vanhus tarttuakseen vetonuoraan, joka roikkui hänen olaltaan; sitten sylkäisi hän kouriinsa, tarttui nuoraan ja läksi matkaan.

Helena, joka oli seisonut kotinsa ovella, tuli nyt paikalle. Muckerl tarttui hänen käteensä ja molemmat astelivat jutellen hitaasti pois päin. Vanha oljenpunojatar seisoivat pihalla, nyökäytti päätään ja katseli kauvan heidän jälkeensä.

Tyttö kulki avopäin. Hän seuraa siis puunleikkaajaa vain jonkun matkaa, ei kovin kauvas.

Toni puhalteli lyhyin, äkkinäisin henkäyksin savupilviä aamupiipustaan, seuraten silmillään noita kahta alhaalla vaeltavaa, yhä pienenevää olentoa, kunnes näki heidän vallan kylän yläpäässä, tuskin lumella hyppelevien variksien kokoisina katoavan tienkäänteeseen. Hän katsahti ympärilleen ja kun ei huomannut läheisyydessään ketään riensi kiireesti pois ja meni melkein juoksujalkaa takaisin sillalle. Siellä hän nojautui kaidepuihin, hengähti hiukkasen aikaa ja astui sitten hitaasti kylään päin.

Hän kulki mietteisiinsä vajonneena, kunnes kohtasi Helenan, joka seisoj juuri samassa pensaikossa, missä kerran salaviiikka oli ollut tapaamassa Muckerlia.

"Jumala antakoon", tervehti Toni tyttöä.

"Samat sanat", vastasi Helena.

"Minne matka?"

"Muckerlia olen saattanut. Nyt menen jälleen kotiin".

"Vai Muckerlia? Onko se sinun kultasi?"

"En tiedä miksi eksyittäisin sinut siitä uskosta; kyllä kai hän jotain sinnepäin on."

"Sepä kumma."

"Että minulla on kulta?"

"Ei se. Sinun laiesi voi saada vaikka kymmenen, jos tahtoo."

"No, tiedä sitten, että vaikka se kuinka riippuisi tahdosta, niin ei kymmenen pysty yhden rinnalle; yksi on minulle kymmentä rakkaampi."

"Niin, mutta ei kumminkaan Muckerl ole kymmenen vertainen!"

"En minä sitä sanokkaan, mutta jätä minut jo rauhaan. Siinä sulle kylläksi kun sanon, että hän on minulle parempi kuin joku toinen – kuinka paljon parempi, se on sinulle sama."

"Ei, se juuri ei olekaan mulle sama, sen tiedän, sinä olet kaunein – "

"Älä sinä löpise kauneimmasta! Jo aikaa ennenkuin aloitte minua siksi mainita, on hän sen tiennyt. Ehkä ymmärrät, että hän sillä tapaa jo on muista edellä; tai kenties ei sentään olekkaan, –

joka tapauksessa jätän selittelyn sikseen."

"Ymmärtäisin ehkä, jos hän olisi tämmöinen meikäläinen eikä tuollainen poikanallikka, tai sinä sellainen, jonka olisi tyytyminen mihin tahansa; mutta asia ei ole niin, ja sinulle sopisi sievempi."

"Oh, poika, siitä en lainkaan välitä. Kauneutta on minulla omistani kylliksi, ja toiselta sitä ei voikaan puraista."

"Eipä kylläkään, mutta voisihan löytyä joku, jolla on enemmän kuin Muckerlilla, joka olisi paremmassa arvossa, ja haitaksi ei kumminkaan oisi, jos hän oisi hieman siedettävämmän näköinen."

Tyttö katsoi sivuttain nuorukaiseen silmät rypyssä. "Se on tietty; tiedätkö sinä kans neuvoa minulle sellaisen?"

"Ehkäpä", hymyili Toni, "eikä hän muuten ole kaukanakaan täältä."

"Kun hänet tapaat, niin vie minulta terveisiä ja sano että hän minun puolestani vain saa pysyä siellä missä on."

"Kyllä minä sanon, mutta en usko hänen siitä huolivan."

"Se on hänen asiansa. Ja nyt Jumalan haltuun!"

"No, älä nyt pidä kiirettä, oisin vielä mielelläni kanssasi. –"

"Voithan sen tehdä, jos meillä on yksi tie."

"Jotta puhuisimme asiat selviksi, – mutta tuon kautta. –"

"Sinun mieliksesi en toki kiertoteitä kulje?! En ymmärrä mitä hyötyä siitä olisi. Mitä minulla on sinulta kuultavaa, sen voit kyllä julkisella tielläkin kertoa, vaikka ihmiset seisoisivatkin ovilla tai kurkistelisivat akkunoista."

"Juuri ihmisten vuoksi, etteivät ne sinusta – "

"Minustako? Mitä minun tarvitsee ihmisiä arastella, kun kuljen heidän nähtensä? Mutta sinä kai pelkää tulevan isäsi kuuluville, että sinun on nähty seurustelevan erään meikäläisen kanssa."

"Ohhoh!" nauroi poika. "Sittepä huonosti tunnet isä-ukon; hän puuttuu kyllä joka tilaisuudessa asianmukaisesti juttuun, mutta lopulta pistän kuitenkin hänet pussiin, niin suuri kuin hän onkin."

"Pidä vaan silloin varalla, ettei säkki repeä."

"Ole huoleti, isäni saan taipumaan mihin tahansa:"

"Kaikkeenko?"

"Kaikkeen!"

"No, tähän saakka ei sitte ole tullut tehtyä mitään erikoista."

Toni alkoi suurella innolla kertoa ajattelemattomista kujeistaan, mutta vaikenä, kun he saapuivat kylän ensimmäisten asumuksien kohdalle.

"Siinä se nyt nähdään", kuiskasi hän, "tuolla seisoo jo muutamia töllistelijöitä."

"Anna heidän olla, kun heillä kerran on aikaa ja halua siihen", virkkoi tyttö ja alkoi äänekkäästi puhella ilmasta, vuodentulontoiveista, taloudestaan ja askareistaan, kunnes pääsivät sillalle, jossa hän toivotti nuorukaiselle "hyvää ruokahalua".

"Vielä yksi asia", sanoi Toni.

"Mikä sitten?"

"Etkö tosiaankaan tahdo suoda minulle tilaisuutta kerran

puhua suuni puhtaaksi kanssasi?"

"En, en todellakaan."

"Miksi et?"

"Tahdot tietää syyn? Koska varpunen, joka minulla pesineen on käsissäni, on minulle rakkaampi kuin se ylpeä kyyhkyshaukka, joka kuikkelehtii ylhäällä Sternsteinin hovin katolla."

Nuorukainen päästi pari lyhyttä, ivallista naurun hohotusta ja sitten katsoi hyvän aikaa pois lähtevän jälkeen. Äkkiä väsyi hän siihen, nojautui kyynärpäillään kaidepuihin, työnsi kaikki kymmenen sormeansa hatun alle, jonka lieret vajosivat syvään hänen otsalleen, ja kaiveli tukkaansa.

Näin näki Helena hänen vielä kauvan aikaa seisovan, jutellessaan vanhan oljenpunojattaren kanssa portilla.

* * * * *

Sternsteinin kartanossa käskettiin renkejä ja piikoja ahkerasti käymään kirkossa, mutta isäntä poikineen ei pitänyt siitä juuri väliä; ellei heidän aamupäivällä sopinut mennä Jumalaa kunnioittamaan, pistäytyivät he, jos hyväksi havaitsivat, iltarukoukseen; useimmiten menivät he lähellä olevaan kauppalaan, jossa saivat seurustella yhtä rikkaiden, siis paremmin vertaistensa isäntien kanssa, ja silloin sattui monasti, että he astuivat sisään keskellä tai lopulla jumalanpalvelusta, joten heille jäi töintuskin aikaa rukoilla pari hurskasta isämeitä, ennenkuin oli käytävä yhteisen pöydän ääreen ravintolassa.

Mutta sen jälkeen kun Toni oli kohdannut Helenan

pensaikossa ei hän laiminlyönyt ainoatakaan aamumessua, oli kirkossa saarnankin ajan ja kävi iltapäivisin rukoushetkissä. Hän antoi isänsä istuskella yksin kotona ja yksin mennä kauppalaankin ja jutteli vanhukselle hyvin ymmärtäväisesti, että tällä kaiken herrana piti olla valta elää kuten tahtoi, vaikka olisikin kovin hyvä, jos joku hänen sijastaan, palvelusväelle seurattavaksi esikuvaksi, asiaankuuluvasti kävisi kylän kirkossa.

Kahdesti oli hän vielä sittemmin nähnyt Helenan. Hän näki tytön tulevan pitkin tietä ja kiiruhti sillalle hänet saavuttaakseen, mutta Helena oli aina ketterämpi eikä nuorukaiselle jäänyt muuta neuvoksi kuin seurata häntä loitompana, ja sitten kääntyi tyttö aina vain vanhan Matznerin Reslin majan kohdalla häneen päin, katsoi suurin silmin, ihmettelevästi ja kuten Tonista näytti hieman ivallisestikin häneen ja katosi ovesta sisälle, astuakseen sitte kotvasen kuluttua Sepherlin seurassa ulos, innokkaasti jutellen ja luomatta silmäystäkään sivulleen. Näin hän asteli toverinsa kanssa kylän yläpäästä alapäähän.

Nyt tapahtui usein, että Toni kesken syöntinsä pani veitsen ja kahvelin pois kädestään; sen sijaan että olisi lähtenyt työhön seisokeli hän jossain sokkelossa tai istui narrinkaappiin kurkistellen, se tahtoo sanoa tuijotellen ilmeettömästi eteensä. Tuota kaikkea oli hän tehnyt noin neljän viikon ajan, kun isäntä eräänä päivänä seurasi häntä aterian jälkeen ulos.

"No, poikaseni", sanoi hän, "sinusta saattaa kai herra pastori iloita?"

"Miksikä niin, isä?"

"Kun sinä niin tunnollisesti paastoat ja rukoilet."

"Minäkö?"

"Juuri sinä. Ja annahan kun sanon. Minulla ei olisi mitään sitä vastaan, että tahdot parannuksen tekoon ryhtyä, mutta tee minun mielikseni ja heitä pois tuo mietiskely! Sternsteinin kartano ei ole mikään luostari eikä siitä ole minkäänlaista hyötyä, vahinkoa vain, että sinä niin kokonaan laiminlyöt työsi."

"Enhän minä toki sillä lailla, kuvittelet vain sellaista mielessäsi", virkkoi nuorukainen kääntäen punastuvat kasvonsa pois päin.

"Onko se vain oikeaa mielikuvittelua, häh?" nauroi vanhus ja poistui, kääntyen vielä pari kertaa katsomaan poikaansa; hänestä ei suinkaan tuntunut vastenmieliseltä, kun noin saattoi näyttää ylemmyytensä poikansa rinnalla.

Toni meni eteisen läpi puutarhaan. Hän istuutui viiniköynnösmajaan. Vasemmalla kädellään piteli hän otsaansa, kyynärpäätä lepäsi toisella polvella, toisella oikea käsi rentonaan. Näin hän istui mietteissään pitkän aikaa. Sitten hän huokasi: "Tällä lailla se ei voi jatkua."

Puutarhassa oli sivuportti, josta käytetty polku vei niittymaiden poikki kukkulan huipulle. Tätä kapeata, vähitellen vuoren juurelle katoavaa tietä kuljettaessa oli kylä takanapäin. Toni harhaili hitaasti polkua pitkin, usein jääden seisomaan ja katselemaan alas Zwischenbühelin viimeistä majaa kohden.

Äkkiä risahti jokin hänen läheisyydessään. Hän taivutti yläruumistaan eteenpäin ja kurotti kaulaansa. Helena oli astunut

tielle. Ei huomannut nyt silmien siristystä, ei suupielien värähtelemistä Tonin kasvoilla niinkuin silloin kun hän niityn poikki astui jokirantaan; vain äärimäinen jännitys niistä kuvastui: kukkulalta hän piti tarkoin silmällä tytön jokaista liikettä.

Helena kantoi selässään pientä koria; hän pysähtyi hetkiseksi ja katsahti ympärilleen, sitten kulki jokirantaa pitkin samaan suuntaan kuin Toni ylhäällä kukkulan harjalla.

Tyttö meni varmaankin keräämään kuivia oksia tai kuusenkäpyjä pienestä havupuumetsästä, joka kuului seurakunnalle ja jota sanottiin "kuolleeeksi metsäksi." Se oli kiturainen metsikkö lähellä jokea, joka tulvan aikana paisui sinne asti ja jätti hiekkaa ja vierinkiviä runkojen väliin; mutta kokonaan turmion omaksi se joutui sitten kun suolinkainen alkoi siellä asustaa. Alastomina kohosivat hoikat rungot, hauraasti ne katkesivat; vain aniharvat terveet puut pysyttelivät vielä hengissä epämääräiseksi ajaksi. Kuollut metsä oli jätetty oman onnensa nojaan. Itse polttopuiden vuoksi ei siitä ollut mitään riitaa; kylän kaikkein köyhimmät vain lähettivät lapsensa noutamaan kotiin sellaisia risuja, jotka eivät sentään aivan käsiin murenneet.

Että tyttö oli hänet nähnyt ja nyt tarkotuksella juoksee hänen tielleen, se oli nuorukaisesta päivänselvää. Kuitenkaan ei hän tällä kertaa tuntenut siitä iloista tyydytystä; pikemmin oli hänen mielensä murheellinen ja apea. Hetkisen toivoi hän sitäkin, ettei tyttö olisi tullut ollenkaan; mutta kun hän nyt siinä kerran oli, ei Toni pian ajatellutkaan mitään muuta kuin pysyä käynnissä

keveästi tietä pitkin astuvan kauniin naisolennon tasalla.

Lähellä loppuansa kulki polku pensaikon taitse aivan joen rantaa; sinne pysähtyi nuorukainen hetkiseksi seisomaan, hengitystään pidätellen ja liikahtamatta, jotta ei vahingossa siirtäisi pensaan oksaa, joka suojasi häntä. Häntä vastapäätä istui tyttö mättäällä, vain veden kapea uoma välillä. Kenkä oli nähtävästi puristanut, sillä hän oli vetänyt sen pois jalastaan ja pudisteli sitä. Sitten pani hän sen jälleen jalkaansa. Sen tehtyään hän nousi ylös ja astui nopeasti isompaan metsään ja katosi sen hoikkien puunrunkojen taa. Toni kulki tuon lyhyen matkan joen rannalle takaisin, hyppäsi yli puunrungon, joka oli siinä sillan asemesta, ja näki lähellään kuolleessa metsässä Helenan seisovan odottamassa. Nuorukainen astui päättäväisesti häntä kohden.

Tyttö antoi hänen tulla kolmen askeleen päähän. Sitten hän heitti toisella kädellään korin olaltaan maahan ja ojensi toisen nuorukaista kohti. "Tästä täytyy kerrankin tulla loppu!" huudahti hän.

"Niin minäkin arvelen", virkkoi poika ja nyökäytti vakavana päätään.

"Minä tunnustan aivan avoimesti", jatkoi tyttö, "että näin sinun äsken astuvan kukkulaa alas ja mielessäni päätin kohdata sinut, koska sinun hännystelemisesi ympäri kylää ja ijänikuinen töllistelemisesi kirkossa jo käy ihan sietämättömäksi! Eikö sinulle riittänyt lyhyesti ja päättäväisesti sanotut sanat? Tarvitsetko asian ymmärtääksesi saarnan tai litanian?"

"Puhu asia selväksi, puhu vain asia selväksi", sanoi Toni

katsoen eteensä maahan.

"Sinä kuvittelet kai olevasi joku erikoisempi ja että kaikki muut ovat sinun rinnallasi vähäpätöisiä? Tosin sinä olet Sternsteinin rikkaan isännän ainoa poika ja kerran itse kartanon omistaja, niin, se sinä olet, mutta silti sinun ei tarvitse pitää minua huonona ihmisenä!" Hän oli tällävälän taitellut läheltä olevista puista kuivia oksia ja heitellyt niitä korin viereen; nyt hän heilutti hentoa vitsaa kädessään ja hosui sillä ilmaan nuorukaista kohden. "Etkö melkein pidä minua sellaisena?"

"Mitenkä minä semmoista olisin ruvennut ajattelemaan?" sanoi Toni puoliääneen kohottamatta katsettaan maasta.

"Ellet vielä ole ajatellut niin minä autan sinua siihen! Mitä sinä muuta tarkoitat kaikella hännystelemiselläsi ja tunkeilemiselläsi kuin että hylkäisin sen pojan, jolla on rehelliset aikeet minua kohtaan, tullakseni sinun hempukaksesi, sinun, jolla ei ole kunnialliset meiningit, jolla ei voi eikä saakaan olla kunniallisia aikeita?!"

Toni katsahti ylös. "Miksikä ei voisi eikä saisikaan olla?"

"Tyhmä kysymys", vastasi tyttö vihaisesti. "Älä vain pidä minua niin tyhmänä ja halpamaisena että kuuntelisin sinun puheitasi ja samalla unohtaisin kuinka suurena ja leveänä Sternsteinin hovi on meidän kahden välillä; sieltä ei minulla milloinkaan ole toivoa ei edes yhdestä ikkunanruudusta katsella alas Zwischenbüheliin. Nyt tiedät minun ajatukseni, ja tästä päivästä alkaen, sitä pyydän, pysy poissa minun tieltäni ja katsele kirkossa sinne mihin on katseltava, jos hartaudesta sinne menet,

alttariin ja saarnastuoliin, mutta ei naisten penkkeihin, – taikka minun puolestani sinnekin, mutta johonkin toiseen."

"Joko olet kaiken sanonut? Kuuntele siis nyt minuakin. Jos muita kohtaan olenkin ylpeä, niin siitä ei nyt ole kysymys, siinä suhteessa et varmaankaan voi minua moittia. Jos olisin puoleksikaan niin pikavihainen kuin sinä, niin juoksisin kai nyt heti kotiin. Muutoin – alentuvaisuudesta tahikka itseäni pakottaen en tule tiellesi; teen sen vain siksi, että sinut näkisin ja kuulisin puhettasi, ja elleivät kasvosii näytä ystävällisiltä eikä sulla ole ainoatakaan hyvää sanaa minulle, niin tyydyn synkkiin ja vihaisiin. Ja sille, että mielelläni sinut ottaisin, voin juuri yhtä vähän kuin pyhäkuvaintekijäkin, enkä siis tahtoisi että pidät minua huonompana ja aikeitani pahempina kuin hänenkään."

Helena kohotti pyöreitä olkapäitään.

"Ei tekisi kunniallesi vähintäkään vahinkoa, jos osottaisit sääliä minua kohtaan."

Helena rypisti silmäkulmiaan. "Sinä narri siinä, älä pane mitään tyhmyyksiä päähäsi, niin ei sinulta puutu kerrassaan mitään!"

"Olet oikeassa sanoessasi sitä tyhmyydeksi, ja päällepäätteeksi se on ylivoimainen! Kaikki mitä sinä sitä vastaan olet esiintuonut ja enemmänkin olen itselleni sanonut, olen alussa kyllikseni sitä vastaan taistellut ja rimpuillut ja kuitenkin on se minut voittanut, niin etten enää tiedä mitään neuvoa. Leena, kautta sieluni autuuden, äskeiseen puheeseesi, että Sternsteinin kartano muka on meidän kahden välissä, sanon vielä, että

jos joku tulisi sanomaan sen palaneen poroksi perustuksiaan myöten, niin ei se minuun koskisi vähääkään."

Tyttö nauroi ääneen. "Voithan sitäkin koettaa. Sytytä se palamaan!"

"Se on synnillistä puhetta. Isän kotiin ei toki kukaan tulta pistä."

"No, älähän vain luule, että houkuttelisin sinua siihen! Tahdoin vain sinulle näyttää että kaikki lopultakin käy kuten ennen olen sanonut ja että kaikki pitempi selittely meidän välillämme on tarpeeton. Vaikkei sinulla olisi kartanoasikaan ja vaikka minä voisinkin luottaa rehelliseen tarkotukseesi, niin olet kuitenkin Sternsteinin Toni, ja se tyttö, joka sinun kanssasi rupee tekemisiin, on jo sillä joutavan jäljillä."

"Ikäänkuin ei minulla – sellaisena kuin olen – voisi olla rehelliset aikeet! Sternsteinissäkään ei asiat aina pysy samalla kannalla kuin nyt, voihan tapahtua muutoksiakin." —

"Kun isäsi kuolee, niinkö arvelet?" Tyttö katsoi kysyessään häntä terävästi silmiin.

Toni kääntyi pois päin. "En toivo hänen kuolemaansa, siitä Jumala varjelkoon, mutta —"

"Mies ei vielä ole niin vanha, että hän huomispäivänä kuolisi; kyllä hän vielä saattaa vuosikausia hengissä pysyä. En juuri usko sinun löytävän sellaista tyttöä, joka suostuisi sitä odottelemaan."

"Ei se olisi tarpeenkaan; soveliasta tilaisuutta vain tarvitsisi odotella, silloin saan hänet taipumaan. Mitä minä saan päähäni, siihen kyllä saan hänet menemään, siitä olen varma."

"Sen olet jo kerran sanonut."

"Sinä voit sen myöskin uskoa ja ennemmin tai myöhemmin voisin sen myöskin näyttää sinulle. Ihmisten juoruista en välitä hölynpölyä. Sinusta yksin se riippuu. Suoraan sanoen, Leena, antaisitko Muckerlin mennä ja tulisitko minulle, jos –"

"Mitä, jos?"

"Jos antaisin sulle pyhän lupauksen että tekisin sinusta Sternsteinin kartanon emännän?!"

"Mene tiehesi", huusi Helena tehden molemmilla käsillään torjuvan liikkeen. Ohimenevä vavistus värisytti hänen ruumistaan; sitten hän seisoi jäykkänä, leimuavin silmin, puoliavoimien huulien lomitse vetäen henkeä nopeasti mutta äänettömästi. Hän kosketti oikealla kädellään vasenta, jota hän puristi tiukasti lannettaan vasten, ja nipisti pari kertaa pehmeätä ihoaan; sitte kumartui hän nopeasti korin puoleen ja heitti ympärillä olevat risut siihen. Kun hän jälleen, kasvot hehkuvan punaisina, kohotti päänsä, sanoi hän ärsyttävästi: "Luuletko että minä niinkään helposti sinuun luotan? Sinun pitäisi antaa minulle kirjallinen sopimus."

"Olkoon menneeksi", sanoi nuorukainen vakavasti. "Vielä tänäpänä sen kirjotan. Tule huomenna tälle paikalle, niin saat sen."

"Tulenpa kyllä", nauroi tyttö, "olenhan utelias näkemään millainen käsialakin sulla on. Jumalan haltuun siksi!" Hän heitti korin olalleen, nyökäytti ystävällisesti päätään nuorukaiselle ja juoksi pari askelta, mutta seisahtui hetkiseksi ja palasi

sitten mieltävänä takaisin. "Jätä se kumminkin mieluummin tekemättä", sanoi hän.

"No mutta miksikä?"

"Mies parka, lopulta kadut koko juttua."

"Minä en kadu, siitä annan sulle sanani."

"Sallihan minun puhella kanssasi järkevästi, Toni. Nyt kun minun kai täytyy uskoa sinulla olevan rehelliset aikeet, en tekisi oikein jos salaisin sinulta mitä arveluja päässäni parhaillaan pyörii. Ennenkuin sellainen sopiva tilaisuus tulee, jolloin uskot saavasi isäsi taipumaan vaikka mihin, emme voi julkisesti näyttäytyä rakastuneilta, sillä mikä häneltä siihen saakka on salassa pidettävä, sitä emme saa saattaa ihmisten korviin; meidän täytyy siis salaisesti pitää toisistamme. Eikö niin?"

Toni nyökäytti päätään.

"Eikä myöskään voi käydä päinsä, että minä huomiota herättämättä ja kiusallisia kyselyjä välttämättä hylkäisin Muckerlin noin vaan tyhjän vuoksi, ja ethän sinä voi pyytääkään minua sellaista tekemään niin kauan kuin asia vielä on näin häilyvällä kannalla; sillä vaikka sinulla olisi kuinka vahva luottamus, niin ei oikea loppu ole kuitenkaan niin varma. Eiköstään? On siis kai joka tapauksessa parempi että annan pojan vielä edelleenkin pyöriä kintereilläni, äläkä sinäkään tee mitään sellaista."

"Eipä niinkään! Älä sentään pidä minua niin yksinkertaisena!" huudahti nuorukainen kiivaasti. "Jos sinä tahdot olla minun omani, niin en kärsi kenenkään toisen koskevan sinuun."

"Rakas Toni, siinä sinulla ei ole mitään kärsittävä, minunhan ensi sijassa olisikin kärsittävä. Ja jotta siitä seikasta voisit olla vallan varma, niin sanon sulle: yhtä vähän kuin olen sallinut ja sallin tuon pojan tulla lähelleni ennenkuin olen hänen vaimonsa, juuri yhtä vähän saat sinä minua lähennellä siksi kunnes istun Sternsteinin emäntänä! Ellei se ole sinusta soveliasta, jos ajattelet toisin, niin puhu vain suusi puhtaaksi!"

"Kunniani ja autuuteni kautta! Leena, toiselle en uskoisi niin paljon, mutta sinä saat minulta vaatia mitä tahansa! Tee niinkuin uskot ja oikeana pidät; sitä mikä minua siinä harmittaa täytyy minun vaan katsella loppuun asti. Ole vain ystävällinen minulle, anna minulle useammin tilaisuutta nähdä ja kuulla sinua ja pitää kädestäsi –".

He seisoivat käsi kädessä ja hymyilivät toisilleen. Mutta tyttö veti kätensä takaisin ja sanoi: "Huomennakin on päivä vielä. Huominen tuo muita asioita. Mutta koska tahdot olla kelpo poikani ja koska niin mielelläsi olet sallinut puhua itsellesi järkevästi, – minä en tosin muutoin ole ensinkään antelias, – niin pitää sinun saada siitä palkkasi." Helena kietoi käsivartensa pojan kaulaan ja painoi huulensa hänen huulilleen; sen tehtyään hän juoksi kiireesti pois.

Toni meni joelle; porraspuuta joen yli astuessaan hän horjui niin että hänen täytyi harmistuneesti naurahtaa. Sitten kulki hän kuin unissaan niityn poikki Sternsteiniä kohti. Kukkulalta näki hän kuinka tytön hahmo nopeasti liikkui kaukana alhaalla, haihtuen yhä pienemmäksi, ja monasti hänestä näytti siltä kuin

olisi hypähdys tai kompastus keskeyttänyt hänen askeltensa tahdin.

Toisena yönä tämän jälkeen, kun vanha Zinshoferin emäntä oli vaipunut uneen ja alkoi "vetää hirsii", nousi Helena vuoteeltaan, astui akkunan luo, josta täysikuu paistoi sisään, ja tarttui käsille varustamaansa neulaan. Hän neuloi hetken pientä liinaista käsilaukkaa, pujotteli neulan siihen ja käärittyään sen kaulansa ympärille hiipi jälleen peitteen alle. Hän nukkui levottomasti, ja kun hän puolihereillä tarttui laukkuun, rapisi se ikäänkuin siinä olisi ollut paperia. Sitä siellä olikin – Sternsteinin Tonin aviolupaus.

VII

Jo moniaita kertoja oli Sepherl kylän ylipäästä alapäähän tullessaan etsinyt Helenaa tapaamatta häntä kotona.

Vanha Zinshoferin emäntä sanoi hänen menneen kuolleeseen metsään ja nauroi tuota tyttö hupakkoa, joka aina parin päivän perästä juoksi sinne polttopuita keräämään ja joka kerta yhden kelvollisen lastun ohella – toi kotiin sata madonsyömää. Mutta olihan kumminkin parempi, tuumi eukko, että hän teki jotakin, vaikkei siitä suunakaan kostunut, kuin että hän vetelehtisi työtönnä ja saisi päähänsä kaikenlaisia tuhmia ajatuksia.

Mutta eräänä päivänä päätti Sepherl taasen mennä tapaamaan toveriaan ja yllättää hänet joko kotimatalla tai itse paikalla. Hän meni kuolleeseen metsään. Koko sillä pitkällä matkalla ei hän tavannut ketään, mutta juuri kun hän seisoj kuusikon edessä ja parhaillaan pisti molemmat kätensä torveksi suulleen ilmaistakseen äänekkäällä huudolla läsnäolonsa ja odotuspaikkansa, silloin ratisivat kuivat oksat metsikössä lähestyvistä askelista. Hän pudotti säikähdyksestä molemmat kätensä alas, nähdessään Sternsteinin Tonin kävelevän sieltä Helenan rinnalla. Nuorukainen pujahti tosin heti piiloon puiden runkojen taa, mutta se tapahtui liian myöhään; Sepherl oli nähnyt hänet.

Helena astui Sepherlin luo. "Hyvänen aika, oletko sinä täällä? Hyvää päivää!"

"Hyvää päivää", vastasi puhuteltu lyhyesti. Helena tarttui tytön oikeaan käteen kävelläkseen hänen kanssaan käsikkäin, mutta kun Sepherl vastahakoisen näköisenä nykäisi itsensä irti, kysyi hän: "No, mitä nyt? mikä sinua vaivaa?"

"Sinä et ollut yksin!"

"Kuka sitten olisi ollut mukanani?"

"Sokeaksi sinun ei tarvitse minua luulla ja salata on hyvä pikkulapsilta. Näin ihan selvästi kartanonomistajan pojan Sternsteinista."

"Ja entäpä sitten, jos olikin? Voinko minä kieltää häneltä kulun tällä seudulla?"

"Siitä ei ole puhettakaan, mutta tänään ei ole ensi kerta, jolloin tapaat hänet täällä. Hän odottaa sinua täällä ja sinä saavut paikalle. Hävetä sinun pitäisi!"

"En tiedä minkä vuoksi. Ajatteletko minusta pahaa?"

"En tahdo juuri pahaa sinusta ajatella, mutta oikeana en voi pitää sitä, että sinä Muckerlin ohella pidät toisenkin seuraa."

"Varo sanojasi, että minä toisen kanssa seuraa pidän. Missä on todistus siihen? Etkä sinä muutoin ole minun tuomariksi etkä hänen vartijakseen asetettu!"

"Uhmaileminen sopii oikein hyvin sellaisille, jotka tavataan huonoilta teiltä."

"Huonoilta teiltä?!" huusi Helena.

"Niin, huonoilta teiltä", kivahti Sepherl, "minä sanon huonoilta teiltä, koska ne vievät syrjään kunniallisuudesta ja rehellisyydestä. Kahdesta täytyy toki toisen olla petetty, eikä

niin? Ja kuka se nyt on, se on helppo kysymys! Mitä sitte tahdot tuosta rikkaasta talonpojasta? Ehkä huvia, sillä vakavampaan ei se kuitenkaan voi viedä. Tämä on jo kyllin huonosti tehty naisihmiseltä eikä ole rehellistä sitä kohtaan, jolla on vakavat aikeet, sillä kunniallisesti voi kuulua vain yhdelle elämänsä aikana. Vai haluatko sinä niitä parittain ikiajoiksi?!"

"Huh! Ompa sulla suuta! En kuitenkaan voi loukkautua sanoistasi. Tiedänhän, että sitä kohtaan, jotka ovat useampain mieshenkilöiden suosiossa, pursuaa kateus teistä, joille tuo yksi ainokainen koko elämänajaksi ei konsanaan tahdo ilmestyä! Ylipäänsä en ymmärrä miten sinä tuosta niin voit kiehua! Voihan sinulle olla hyväkin että rikon välini Muckerlin kanssa, kenties sinä sitten pääset vetämään hänen kanssaan yhtä köyttä."

"Minä sanon sinulle", huusi Sepherl vihasta hehkuen, "sanon sinulle että sinä et ensinkään ole hänen arvoisensa, sinä räähkä letukka! Ja sen saat kans tietää, että minä en enää milloinkaan seurustele sinun kanssasi." Hän juoksi moniaita askeleita pois päin.

"Mene hiiteen, jos haluat! Mikä sinä sitten luulet olevasi, että minun täytyisi pitää sinun ystävyyttäsi armona?!"

Vaieten juoksivat kumpikin tietä pitkin, perätysten.

Helena puri huuliaan. Hetkisen kuluttua hän huusi: "Sepherl, kuule!"

"Mikä hätänä?" kysyi Sepherl pysähtymättä ja päättään kääntämättä.

"Ethän kuitenkaan puhune tämänpäiväisestä tapahtumasta

muille ihmisille? Sano, ethän?"

"Ellei minulta siitä kysellä, niin en puhu!" kuului kuiva vastaus.

Mutta Sepherliltä kyseltiin vallan pian. Hänen ja Helenan välinen kylmyys pisti ensiksi vanhan Matznerin Reslin silmään ja tämä toi havaintonsa oljenpunojattaren tietoon, joka ilmotti siitä Muckerlille ja lopuksi teki hyvin painavan kysymyksen: salliko hän kaiken sen päälle, mitä jo oli antanut itselleen tapahtua, vielä tuonkin tulla?

Muckerl selitti niin päättäväisesti kuin suinkin kykeni, ettei hän ollut asiaa miettinyt ja että hän aikoi puhella siitä tytön kanssa niinkuin asia vaatii. Hän lähtikin jo samana iltana kävelemään kuolleeseen metsään päin; mutta kun metsikkö tuli näkyviin, ei hän tullutkaan sinne menneeksi. Arkailiko hän Tonin tapaamista vai pelkäsikö hän näin äkkitapaamalla kenties näkevänsä enemmän kuin hänelle saattoi olla mieluista? Siitä hän ei tehnyt tiliä itselleen, arveli vain, että oikeastaanhan hänellä olikin puhuttavaa yksistään tytölle. Hän istuutui lähellä metsää olevalle pienelle kivikasalle odottelemaan Helenaa palaavaksi. Kun hän vihdoin huomasi hänen tulevan, nousi hän ylös ja meni häntä vastaan.

Kun Muckerl jäi seisomaan Helenan eteen, otti tämä vieläkin yhden askeleen häntä kohden ja seisoi niin lähellä, että hänen olisi pitänyt katsoa ylös nähdäkseen tytön silmät; mutta Muckerl ei kohottanut päätään, vaan sanoi hiljaa:

"Minulla olisi puhumista sinulle."

"No puhu!"

"Minä tiedän mistä sinä olet tulossa."

"Ei se ole mikään konsti. Jokainen tietää mistä tämä tie tulee."

"Tarkotan, että minä tiedän kenen luota sinä tulet, kenen kanssa olit."

"No kenen?"

"Sternsteinin pojan kanssa sinä siellä kuljeksit."

"Entäs sitte?"

"Sitä minä en aio kärsiä!"

"Ikäänkuin sinä ylipäänsä siitä välittäisit! Etpä tietenkään!"

"Mitä sanot?" kysyi pieni mies kiihtyneellä äänellä, harmistuneena tytön lyhyistä vastauksista. "Mitä sanot? Ettenkö minä siitä välittäisi? Minäkö?! Enkö ollut kuin pilvistä pudonnut, kun äitini otti asian puheeksi?!"

"Vai siten – äitisi kiihottaa sinua siis minua vastaan? Hyvä että tiedän."

"Älä sinä puhu mitään äidistäni, sillä et pääse mihinkään. Äitini on kunniallinen vaimo –"

"Olkoon vaikka kymmenen kertaa kunniallisempi", huusi Helena, "sen vuoksi en minä silti ole mikään huono ihminen! Koko kylässä on tuskin ainoatakaan, jonka olisin kuullut syyttävän minua huonoksi!"

"Niinkö? Ja osottaako se kunniallisuutta ja rehellisyyttä ja kunnollisuutta, että sinä seurustelet toisen kanssa?"

"Kun seurustelin – minä sanon kun – niin seurustelin vain yhden kanssa. Mistään toisesta en tiedä mitään!"

"Mistään toisesta et tiedä mitään? Kuka minä sitten olisin, kun en kerran ole se yksi, jonka kanssa sinun on pidettävä seuraa?"

"Jonka kanssa minun on pidettävä seuraa? Kuulehan Muckerl, nyt minä huomaan hyvin, että oikein tahdot olla mustankipeä, ja siihen ei sinulla kuitenkaan ole mitään oikeutta."

"Enkö ole sinun armaasi?"

"Olit ehkä, saatat olla vieläkin, tai et ole milloinkaan ollut. Armaaksi sanoo ajurikin ravintolan tarjoilijatarta, ja sinne hän joka pyhäpäivä vaeltaa. Armaasta paljo puhutaan, mutta se ei merkitse mitään."

"Ja sinä puhut kanssa nyt vain senvuoksi, kun et tiedä mitä sanoisit! Alusta pitäen en ole tarkottanut muuta kuin että tulisit vaimokseni ja sinun käytöksestäsi päättäen olen kuvitellut että olet siihen myöntyväinen; ja minä en usko, ettet sinä olisi ensinkään käsittänyt kosiskelemistani tai että olisit sen ymmärtänyt toisin, sillä jokainen tyttö on jo ennen sitä aikaa, jolloin hän vetää ensimmäisen kengän itse jalkaansa, siksi viisas että sellaiset asiat tuntee. Ja jos luulet ettei koko kylässä ole ainoatakaan, joka sanoisi sinua huonoksi, niin erehdyt! Yhdestä ainoasta koko kylä tosin vähät välittää, ja millä kannalla asia meidän kahden kesken on, se ei myöskään saata sinua pahaan huutoon; mutta huonosti sinä kuitenkin siitä huolimatta menettelet minua kohtaan, kun selkäni takana palkitset minun rehellisen tarkotukseni niin huonosti!"

"Tuki nyt suusi ja avaa korvasi, jotta ilmoitan sulle missä suhteessa oikeastaan olemme toisiimme. Siitä että

tulisin vaimoksesi ei meidän kesken, jos oikein tahdot muistella, ole ollut milloinkaan puhetta! Lahjoja olet minulle antanut ja kutsunut minua teille, siinä kaikki! Sen olet tehnyt vapaaehtoisesti, kerjännyt en ole sulta niin mitään, enkä tunkeutunut teidän tiellenne. Etten ole lahjotettuja vaatekappaleita hylkinyt enkä hyviä paloja pöytänne ääressä pilkkana pitänyt, senkin voi lukea minulle pahaksi vain se, joka ei ole nähnyt minun alastomana ja nälkäisenä juoksentelevan täällä ympäriinsä. Mutta siitkö syystä en saisi olla sulle tyly? Koira ei murise sille, joka sitä silittelee ja ruokkii. Olisihan minun pitänyt ajatella ettet yksinomaan tarkottanut tehdä minulle hyvää työtä, mutta en minä voinut sitä muuksikaan ottaa, sillä tähän päivään saakka olet antanut minun mitään kysymättä kuljeskella kanssasi. Jos sinua nyt kaduttaa lahjottelemisesi, niin lähetän sulle takaisin mitä niistä vielä on hallussani, mutta siihen en anna sinulle oikeutta että minulle kiivastelet ja pidät tutkintoa kanssani! Sillä kannalla asia meidän kesken on, ja nyt se on selvä."

Muckerl alkoi kynsiä korvallistaan. "Lahjojani en ota milloinkaan takaisin", sopersi hän, "ja mitä kyselyyn tulee, niin olen sen jättänyt tekemättä vain siksi että olen luullut kaiken kuitenkin itsestään käyvän selväksi. Mutta jos tahdot kysymystäni kuulla, niin voin sen tehdä vaikka paikalla."

"Kaiken sen jälkeen mitä jo olet puhunut tänään en tahdo kuunnella enää mitään. Kulunee jokseenkin pitkä aika ennenkuin unohdan sanasi – jos se muuten koskaan unohtuu!"

"Mutta kuule nyt, Helena, – enhän minä tarkottanut pahaa! – Mutta mene vain – ethän kuitenkaan ole vihoissasi?"

"Muistaen hyvyytesi minua kohtaan tahdon sanoa sinulle jotakin. Jos sinun sopii seurustella minun kanssani samoin kuin tähänkin asti, eikä toisin, kuten ennen olen sulle selittänyt, niin tahdon edelleenkin koettaa tulla toimeen kanssasi ja antaa anteeksi tyhmän kiivastumisesi."

"Anna mulle kätesi sen vahvistukseksi!"

"Tuoss' on."

"Kas niin – mutta lupaatko myös ettet ole väleissä kenenkään toisen kanssa?"

Helena veti kätensä takaisin. "Tyydyt kai siihen, kun sanon etten ole kenenkään kanssa toisella tavalla kuin sinunkaan!"

"No, älä suutu! Tulen vallan onnettomaksi jos tiedän että olet suutuksissasi minulle. Tule nyt vain pian taas hyväksi minulle, jotta saan kysyä sinulta sitä mitä mielelläni kuulisin."

"Äläkä sinäkään vaan enää kiivastu, vaikkapa tulisi puhe kunniallisesta vaimostakin, jommoinen äitisi on! Kun sialla ei ole korvaa, niin ei koira siihen tartu, ja kun juorulla ei ole mitään perustusta, niin sille haetaan turhaan tukea."

Muckerl alkoi nyt puolustella äitiään. Tämä oli ainoastaan huolehtiessaan pojastaan pitänyt valheellista huhua totena; pohjaltaan ei hän siis ollut tarkottanut kenellekään pahaa, ei Helenallekaan, jolle hän aina siihen saakka kun nuo ilkeät juorut saattoivat hänet pois suunniltaan oli suonut kaikkea hyvää ja jälleen oli suova, kun nyt kaikki

juorut osottautuvat perättömiksi. Mutta tytön itsepintaisesta vaikenemisesta ja uhmailevasta muodosta yhä enemmän ja enemmän kiivastuen johtui Muckerl vähitellen siihen, että kiitteli äitiään tästä huolenpidosta yhä vähemmän, lopulta havaiten vallan kohtuuttomaksi, että tämä ylipäänsä oli sekaantunut asiaan. Ja kun hän erosi työstä tämän majan ovella, oli hän kovasti vihoissaan vanhalle rouvalle.

Oljenpunojattarella oli täysi työ ja vaiva saada kysytyksi harmistuneelta nuorukaiselta mitä oli tapahtunut. Saatuaan sen selville löi hän innoissaan kätensä yhteen. Hän päätti nyt kutsua Helenaa useammin käymään talossa ja joka kerta pysytellä itse kotosalla niin kauvan kuin sopi. Kylmää vuodenaikaa varten ei Muckerlin pitänyt lahjotella vaatteita enempää kun siihen välttämättä tarvitaan, että ovesta ulos uskaltaa, jotta tyttö kutsumattakin tulisi hakemaan lämmintä liettä ja tottuisi istumaan tuvassa. Ja jo ensi laskiaiseksi olisi kaikki saanut hyvän lopun ja pidettäisiin häät. Naidulla naisella on vähemmän tavottelijoita ja enemmän pelkoa pahoista puheista; joka ei ymmärrä pitää sopimattomuutta talosta loitolla eikä karta sitä sen ulkopuolella, se on jo huono olento – ja sellaisena ei oljenpunojatar kuitenkaan tahtonut pitää tulevaa, vaikkakaan ei tervetullutta miniäänsä.

* * * * *

Zwischenbühelin kirkon taivaallinen suojeluspyhimys, pyhä Coloman, on "myöhäinen pyhimys": hänen päivänsä sattuu lokakuun kolmanneksitoista. Mutta kun sää tämän kuukauden

ensi puoliskolla useimmiten oli siedettävä, niin että tanssihaluiset saattoivat pyörähdellä ulkoilmassa, ravintolan puutarhan takaisella niityllä, jossa suuri lato toimitti tanssihuoneen virkaa, varusti Zwischenbühelin ravintolanisäntä niille vieraille, jotka tahtoivat jäädä katon alle, kaksi tupaa, tavallisen vierastuvan ja asuintupansa, jonka hän siksi päiväksi tyhjensi. Viimemainitun otti haltuunsa Sternsteinin isäntä, joka jokaisena kirkkojuhlanäytteli itseään "alhaisemmille" sellaisena, jolle ei mikään ollut liian hyvää eikä liian kallista; häneen liittyi parvi "suuria isäntiä" läheltä ja kaukaa ja nämä kannustivat kaikki hänen ylpeyttään, vaikkei kukaan koettanut pyrkiä hänen rinnalleen.

Mutta muutamat heidän joukossaan eivät ainoastaan pitäneet tätä menettelyä liian hirvittävänä, vaan kieltäytyivät yleensä vaatimattomimmallakaan tavalla loistamasta Sternsteinin hovin isännän rinnalla, pitivät paljon hauskempana ja hyödyllisempänä pysytellä hänestä kokonaan erossa ja huolehtivat vain, kuten sellaisen isännän vieraiden sopi, siitä että "kaikki kävi asianmukaisesti."

Heidän joukossaan oli yksi, jonka vaatimattomuus oli melkein itsekieltämyksen hyveeseen verrattava, kun ajatteli, että juuri hän olisi voinut kurottaa yhtä syvälle säkkiin kuin sternsteiniläinenkin ja yhtä vähän pelätä vetävänsä sormensa tyhjinä takaisin. Hän oli pitkä, kuiva mies, jolla oli sisäänpainunut rinta, laihat posket ja syvistä kuopista leimuavat, tuuheiden kulmakarvojen varjostamat tummat silmät, joiden välistä terävänä pisti esiin kyömynenä. Huulensa hän piti yhteen

puristettuina; kun hän ne avasi ja puhui, niin näytti siltä kuin olisi hän koetellut ennen kaikkea miltä puhe maistuu. Juhlapuku, joka oli hänen yllään, näytti epäsiistiltä. Hänen nimensä oli Olutjuusto-Martel. Martin oli nimittäin hänen ristimänimensä ja toisesta sai hän kiittää sitä tosin hyvää ja ekonomista tapaa, että jaksoi olla tuntikausia kestävässä juomingeissa loppuun asti, vain yksi lasillinen olutta ja juustopala edessään; mutta tällä kerralla, jolloin oli annettava kaikki kunnia sille mitä Sternsteinin isäntä antoi kantaa pöydälle, täytti hän vierasvelvollisuutensa sellaisessa mitassa, että pöydässä useamman kerran tuli kuuluviin arka huomautus: "No, Olutjuusto-Martel, mihin sinä syöt ja juot kaiken tuon?" Tämän kuultuaan kohotti hän katseensa lautasestaan, posket pullottavina ja hymyillen sellaisen miehen ylemmyydellä, jonka on onnistunut äkkiä paljastaa joku kaunis, tähän saakka huomaamattomaksi jäänyt piirre luonteessaan.

Olutjuusto-Martel ei ollut ilman seuraa lähtenyt Zwischenbühelin kirkkojuhille Schwenkdorfista, jossa hän asusti; hän oli tuonut muassaan ainoan lapsensa, noin kaksikymmenvuotiaan Salin, joka nyt Sternsteinin Tonin kanssa istui ulkona ravintolan puutarhassa.

Tyttö oli venähtänyt aika pitkäksi, niin että hän huolimatta jonkinmoisesta täyteläisyydestä näytti hieman luisevalta; mustanruskea paksu tukka, tuuheat kaarevat kulmakarvat ja kyömynenä – onneksi vain heikot jäljennökset siitä mitä isällä oli – antoivat hänen soikeille kasvoilleen tahdonlujisuuden ilmeen,

jonka kuitenkin hänen tummien, epämääräisen haaveellisten, siniloisteisten silmiensä melkein arka katse jälleen hävitti. Rosalie ei näyttänyt tottuneelta liikkumaan iloisten ihmisten parissa, ja hän katseli heidän meluavan lystikästä oloaan samalla pelokkaasti ja uteliaasti; hän ei näyttänyt tietävän mitä kunnioitusta hän rikkaana talontyttärenä saattoi vaatia tanssittajansa puolelta eikä sitäkään mitä huomaavaisuutta köyhinkin tyttö sellaisessa tapauksessa pyysi; vaieten istui hän niukkasanaan nuorukaisen rinnalla, ja kun tämä tarttui hänen käteensä ja sanoi: "Emmekö mekin kerran pyörähdä ympäri" tai täytti hänen lasinsa ja kukkuroi hänen lautasensa leivoksilla, niin hän kiitti enemmän katseilla kuin sanoilla. Hän ajatteli kai että oli varsin miehekästä puuttua niin vähän kuin suinkin puheisiin naisväen kanssa.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.